

Vlaams
Parlement

ingediend op **21** (2015-2016) – Nr. 1
20 november 2015 (2015-2016)

Toelichtingen

bij de middelenbegroting
en de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2016

Meerjarenraming 2016-2021

INHOUD

1. Inleiding	4
2. De middelenbegroting	6
2.1. Totale middelen	6
2.2. Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de btw en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden	7
2.2.1. Parameters	7
2.2.2. Resultaten	12
2.2.3. Sensitiviteit	14
2.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	15
2.4. Gewestelijke belastingen	17
2.5. Toegewezen ontvangsten	19
2.6. Andere ontvangsten	20
2.7. Lotto-middelen	20
2.8. Te consolideren instellingen	21
3. De uitgavenbegroting	23
3.1. Inleiding	23
3.2. Bespreking	23
3.2.1. Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden ...	23
3.2.2. Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein	24
3.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	34
3.2.4. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	34
4. Het financieel beheer	37
4.1. Evolutie van de geconsolideerde schuld	37
4.1.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen	37
4.1.2. Kredietverleningen en participaties	37
4.2. De geconsolideerde activa van de Vlaamse overheid	38
5. Het vorderingensaldo	41

Lijst met tabellen

Tabel 2-1:	Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)	6
Tabel 2-2:	Tax shift I en II – effecten op belasting staat en Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in duizend euro)	9
Tabel 2-3:	Volledig parameteroverzicht	10
Tabel 2-4:	Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de btw en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)	12
Tabel 2-5:	Sensitiviteit (in duizend euro)	15
Tabel 2-6:	Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro).....	16
Tabel 2-7:	Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	18
Tabel 2-8:	Impact maatregelen financiële sector (in duizend euro).....	20
Tabel 2-9:	Te consolideren instellingen (in duizend euro)	21
Tabel 3-1:	Indexparameters	23
Tabel 3-2:	Cumulatief effect indexatie kredieten ten opzichte van begrotingsopmaak 2016 (in duizend euro).....	24
Tabel 3-3:	Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	35
Tabel 3-4:	Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	36
Tabel 4-1:	Verwachte evolutie geconsolideerde schuld periode 2016-2021 (in duizend euro)	38
Tabel 4-2:	Overzicht geconsolideerde activa 2014 periode (in duizend euro)	40
Tabel 5-1:	Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2017-2021 (in duizend euro).....	42

Lijst met Figuren

Figuur 2-1:	Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen....	7
Figuur 3-1:	Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)	34

1. INLEIDING

In deze meerjarenraming wordt de begrotingsopmaak 2016 in meerjarig perspectief geplaatst. Belangrijk om hierbij op te merken, is dat het om een raming gaat, die sterk afhankelijk is van de gehanteerde parameters.

Er wordt uitgegaan van inkomsten en uitgaven bij constant beleid, met inbegrip van onder meer het verder verwerken van de budgettaire gevolgen van de federale tax shifts, de verdere effecten van de 6de staatshervorming en het verstrengde Europese begrotingstoezicht. Deze raming heeft als doel een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de beleidsruimte die zich de komende jaren zal voordoen bij constant beleid.

Uiteraard blijft het de bedoeling van de Vlaamse regering om de nog voorziene beleidsimpulsen aangaande voornamelijk welzijn, O&O en stimulering bedrijfswereld en overheidsinvesteringen zoals voorzien in het regeerakkoord volledig uit te kunnen voeren.

Desalniettemin ben ik mij ook terdege bewust van de beperktheden van deze raming. De economische parameters blijven momenteel aan mogelijke aanpassingen onderhevig. Ondanks het feit dat we ervoor geopteerd hebben om de recentst mogelijke parameters te hanteren, zijn de mogelijke terugverdieneffecten op het BBP en 2de ronde-effecten aangaande inflatie naar aanleiding van de implementatie van de tax shift (zie infra) momenteel nog niet in de oefening verwerkt. Ook de 6de staatshervorming en bijhorende fiscale autonomie maakt de raming van inkomsten en uitgaven van de Vlaamse overheid moeilijker voorspelbaar. Meest significante element hierin betreft de te verwachten herziening van resp. de autonomiefactor en het hiermee gerelateerde opcentiementarief, het referentiebedrag voor de bevoegdheid 'fiscale uitgaven' en van het overgangsmechanisme in 2018. De herrekening of bijstelling van deze beide elementen geeft momenteel aanleiding tot een verwachte negatieve afrekening over de periode 2015, 2016 en 2017 van in totaal -854,7 miljoen euro. Ook de effecten van het verstrengde Europese begrotingstoezicht zullen de komende jaren nog verder in kaart dienen te worden gebracht.

Belangrijk nieuw element t.a.v. vorige meerjarenraming betreft de budgettaire implementatie van de 1ste en 2de tax shift zoals door de federale overheid voorop gesteld. De tax shifts oefenen op meerdere vlakken een effect uit op de Vlaamse begroting. Deze effecten hebben zowel negatieve, maar ook positieve effecten:

- De impact van de verlaging van de personenbelasting wordt bestendigd via het Vlaamse aandeel in de personenbelasting op basis van de belasting staat. De negatieve impact van deze maatregelen op de Vlaamse begroting wordt niet teruggedraaid via een verhoging van de opcentiemen;
- Aan ontvangstenzijde wordt er omwille van een toename van de btw-verhoging op elektriciteit, accijnsverhoging op alcohol, bijkomende verhogingen accijnzen diesel, accijnsverlagingen benzine, accijnsverhogingen tabak en de zogenaamde "suikertaks" een versterkte toename van de consumptieprijsindex verwacht, die aanleiding geeft tot meerontvangsten via de financieringswet;
- De federale overheid raamt dat de nieuwe fiscale regularisatie ook recurrente meeropbrengsten genereert voor de gewesten, omwille van het feit dat regularisatiedossiers in vele gevallen ook ontdoken gewestelijke belastingen bevatten. Hiervoor is nog een Vlaams decretaal kader nodig;
- De voorziene verlaging van de RSZ-werkgeversbijdragen geven ook aanleiding tot minderuitgaven inzake de doelgroepenkorting tengevolge het optrekken van de (federale) structurele RSZ vermindering en inzake loonkosten voor zowel eigen als gesubsidieerde entiteiten in zowel profit als niet-profit sectoren. De Vlaamse regering heeft beslist om deze minderuitgaven in te zetten voor capaciteits- en investeringsverhogende maatregelen in de betrokken sectoren;

- Tot slot gaat de Vlaamse regering ook voor de verlaging van de BTW voor scholenbouw uit van het inzetten van deze minderuitgaven binnen de betrokken sector.

Aan inkomstzijde zijn de verschillende middelen berekend op basis van de laatst beschikbare parameters zoals beschikbaar gesteld vanuit de FOD Financiën en het Federaal Planbureau: Zo zijn de groeiprognozes voor 2015 en 2016 gebaseerd op de Economische Begroting van september 2015. Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werd het BBP gebruikt zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van mei 2015 van het Federaal Planbureau. De inflatievooruitzichten werden, in tegenstelling tot de groeivooruitzichten, in november door het Federaal Planbureau wel gecorrigeerd om rekening te houden met de directe gevolgen van de tax shift (zie supra). De voorliggende meerjarenraming gaat uit van deze gecorrigeerde inflatieparameters. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op het desbetreffende detail.

Wat de uitgavenzijde betreft, is rekening gehouden met de uitgaven bij constant beleid zoals hierboven toegelicht. Een overzicht van de verschillende kostendrijvers, budgettaire engagementen en opgestarte begrotingsmaatregelen wordt per beleidsdomein besproken in hoofdstuk 3. De voorbereidings- en bouwfase van het Oosterweelproject zijn in voorliggende meerjarenraming eveneens geïntegreerd. De uitgaven tijdens de bouwfase worden evenwel niet mee opgenomen in het bepalen van de totaal beschikbare beleidsruimte en dit omwille van het feit dat de bouw van de Oosterweelverbinding als een zichzelf terugbetalende investering kan worden beschouwd.

Dit alles in rekening genomen, vertoont het gecorrigeerd vorderingensaldo voor het begrotingsjaar 2017 en vanaf 2019 een toenemend overschot.

Gelet op de eenmalige negatieve herrekening van ontvangsten met betrekking tot opcentiemen, fiscale uitgaven en overgangsmechanisme ten belope van -854,7 miljoen euro in 2018, vertoont dat begrotingsjaar een tekort van -357 miljoen euro. Dit is een eenmalige problematiek, waarbij de negatieve afrekening voor de gewesten in 2018 eveneens een eenmalige meerontvangst betekent voor de federale overheid. Om aan deze problematiek het hoofd te bieden, gaat de Vlaamse regering er van uit dat naar aanleiding van de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2016-2019, het principe zoals beschreven op p. 11 van het huidig stabiliteitsprogramma 2015-2018 opnieuw toegepast zal worden ⁽¹⁾. Meer concreet betekent dit dan ook dat naar aanleiding van de vaststelling van het nieuwe normpad een correctie voor de niet-recurrente effecten van de herziening van de ontvangsten die voortkomen uit de fiscale autonomie van de Gewesten zal worden toegepast.

Tot slot dient benadrukt dat gezien het volatiele budgettaire klimaat en het effect daarvan op de inkomsten en uitgaven, de begrotingsopmaak 2016 en voorliggende meerjarenraming zeker geen eindpunt is. Een blijvende monitoring van de verschillende begrotingscomponenten zal benodigd zijn om investeringen in maatschappelijke noden en economisch klimaat mogelijk te blijven maken in een budgettair gezonde omgeving.

⁽¹⁾

<http://www.budgetfederal.be/NL/budgetOnline/05%202015%20Stabiliteitsprogramma%202015%202018.pdf>

2. DE MIDDELENBEGROTING

2.1. Totale middelen

Tabel 2-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR gecorrigeerde middelen voor de begrotingsjaren 2016 tot en met 2021. De ramingen bevatten de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de 6de staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW).

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is gebaseerd op de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 die door de FOD Financiën in oktober 2015 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming voor de aanslagjaren 2017 en volgende vertrekt van de raming voor 2016 en gaat uit van een elasticiteit van 1,35. De budgettaire gevolgen van tax shift I en II zijn in de raming van de belasting staat opgenomen. In paragraaf 2.2.1. wordt dieper ingegaan op de effecten van beide tax shifts op de belasting staat.

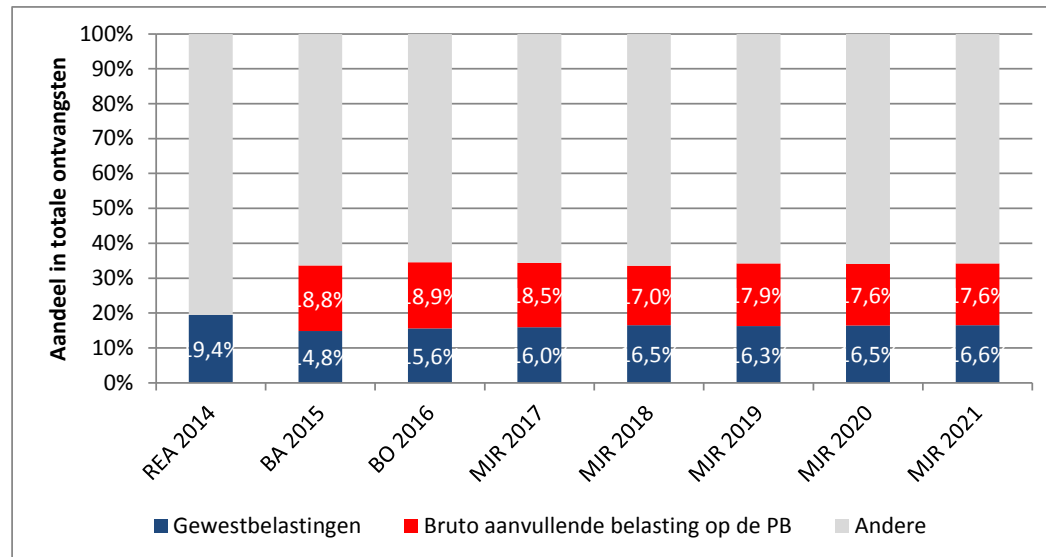
Tabel 2-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)

	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.531.907	7.530.879	6.964.469	7.664.049	7.706.348	7.988.200
Gewestmiddelen BFW	2.436.764	2.526.692	2.301.377	2.594.737	2.666.477	2.739.300
Gemeenschapsmiddelen BFW	20.717.640	21.203.962	21.884.875	22.551.553	23.252.723	23.981.246
Specifieke dotaties BFW	84.112	85.062	86.544	88.039	89.562	91.112
Gewestelijke belastingen	6.205.046	6.509.093	6.737.523	6.974.106	7.227.682	7.493.482
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	584.799	664.512	665.094	665.837	666.688	667.539
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	263.639	330.317	290.100	317.310	346.539	374.165
Lotto gelden	33.350	33.350	33.350	33.350	33.350	33.350
Instellingen consolidatiekring	1.896.514	1.924.211	1.894.433	1.895.425	1.894.081	1.898.162
TOTAAL	39.753.771	40.808.078	40.857.765	42.784.407	43.883.450	45.266.556
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>-30.757</i>	<i>-27.604</i>	<i>-27.653</i>	<i>-27.659</i>	<i>-27.659</i>	<i>-27.659</i>
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.538.307</i>	<i>-1.575.213</i>	<i>-1.615.380</i>	<i>-1.654.766</i>	<i>-1.695.112</i>	<i>-1.736.443</i>
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-</i>	<i>-38.023</i>	<i>-77.286</i>	<i>-114.687</i>	<i>-153.929</i>	<i>-195.071</i>
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-93.781</i>	<i>-103.099</i>	<i>-112.417</i>	<i>-121.735</i>	<i>-131.054</i>	<i>-133.150</i>
Totaal bijdragen	-1.662.845	-1.743.939	-1.832.736	-1.918.848	-2.007.754	-2.092.324

De ramingen van de middelen voor de begrotingsjaren 2016 en volgende zijn conform de door het departement Financiën en Begroting gehanteerde modellen gebeurd. Voor het begrotingsjaar 2016 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de begrotingsopmaak getoond (39,8 miljard euro). Voor de begrotingsjaren 2017 tot en met 2021 worden de cijfers in rekening gebracht zoals ze in meerjarig perspectief in constant beleid worden voorzien, en waarbij de impact van de 6de staatshervorming expliciet in acht wordt genomen. Zo worden o.m. de geraamde opbrengst van de Vlaamse opcentiemen en de herrekening van 2018 in kaart gebracht. De ramingen van tabel 2-1 bevatten eveneens de bijdrage van de Vlaamse overheid in de sanering van 's lands overheidsfinanciën en in de vergrijzingskosten. De cijfers in tabel 2-4 aangaande de middelen uit de herziene Bijzondere Financieringswet betreffen niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er afrondingsverschillen voorkomen.

De 6de staatshervorming heeft een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie tot gevolg, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit onderstaande figuur 2-1 blijkt dat deze autonomie in 2014 19,4% bedroeg en vanaf 2015 stijgt naar 34,2% in 2021.

Figuur 2-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen

2.2. Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de btw en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden

2.2.1. Parameters

Bij de begrotingsopmaak 2016 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 9 september 2015. Aangaande de inflatie wordt echter rekening gehouden met die CPI-waarden die ook het effect van de BTW-verhoging op elektriciteit weerspiegelen. De gehanteerde CPI-waarden zijn bijgevolg deze die door het Federaal Planbureau op 1 september 2015 op de webpagina gepubliceerd werden en tevens ook vermeld werden in het perscommuniqué bij de Economische Begroting van 9 september 2015.

Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werd het BBP gebruikt zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van mei 2015 van het Federaal Planbureau. Bijgevolg wordt er in de voorliggende meerjarenraming abstractie gemaakt van een mogelijke impact van de tax shift (zie infra) op het BBP. De inflatievooruitzichten werden, in tegenstelling tot de groeivooruitzichten, in november door het Federaal Planbureau wel gecorrigeerd om rekening te houden met de gevolgen van de tax shift ⁽²⁾. De voorliggende meerjarenraming gaat uit van de gecorrigeerde inflatieparameters.

⁽²⁾ Mail federaal Planbureau d.d. 10 november 2015

Dit evenwel zonder rekening te houden met de 2^e ronde-effecten tax shift.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 worden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor de begrotingsjaren 2016 en volgende wordt de fiscale capaciteit met betrekking het aanslagjaar 2015 toegepast.

De parameter 'belasting staat' is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen. De raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 (= begrotingsjaar 2016) vertrekt van de raming voor aanslagjaar 2015 die begin juli 2015 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten werd gesteld. In concreto wordt de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 voor de drie gewesten samen bekomen door de belasting staat voor het aanslagjaar 2015 aan te passen aan de CPI 2015, het BBP 2015 en de elasticiteit 2015 ten opzichte van het reëel BBP. Er wordt uitgegaan van een elasticiteit gelijk aan 1,35. De op deze wijze voor het aanslagjaar 2016 bekomen belasting staat wordt vervolgens opgedeeld over de drie gewesten volgens de spreiding die door de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2015 werd meegedeeld.

Bovendien houdt de voorliggende raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 ook rekening met de verhoging van de forfaitaire beroepskosten (tax shift I). De verhoging heeft gevolgen voor de aanslagjaren 2016 en volgende (= begrotingsjaren 2016 en volgende). Voor aanslagjaar 2016 wordt er uitgegaan van een recurrente impact op de totale belasting staat van 450 miljoen euro.

Eind oktober 2015 werden door de FOD Financiën nieuwe ramingen gecommuniceerd aangaande de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 en de budgettaire effecten van tax shift I en II voor de aanslagjaren 2016 en volgende. De voorliggende meerjarenraming is hierop vanaf 2017 gealigneerd. Zo neemt de meerjarenraming de bijgestelde cijfers voor de belasting staat 2016 als basis voor de raming van de belasting staat over de periode 2017-2021. Zo houdt de meerjarenraming bij de raming van de belasting staat ook rekening met alle geüpdatete effecten van tax shift I en II op de belasting staat en van de gevolgen hiervan voor de Vlaamse opcentiemen. Tabel 2-2 toont een overzicht van de bedoelde (opstap) effecten. In de effecten op de belasting staat zoals eind oktober door de FOD Financiën meegedeeld, zijn niet de terugverdieneffecten opgenomen die de individuele maatregelen van tax shift I en II op de inkomensvorming en bijgevolg op de belastingopbrengsten normaliter zullen genereren.

Tabel 2-2: Tax shift I en II – effecten op belasting staat en Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in duizend euro)

Aanslagjaar Tax Shift I	2016	2017	2018	2019	2020	2021
opstap belasting staat	-437.000	-428.155	-32.245	-38.350	-34.224	-35.476
gecumuleerde opstap belasting staat	-437.000	-865.155	-897.400	-935.751	-969.975	-1.005.451
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen	-72.367	-145.355	-146.638	-152.897	-158.489	-164.285

Aanslagjaar Tax Shift II	2016	2017	2018	2019	2020	2021
opstap belasting staat		-1.140.000	-42.489	-1.477.070	-1.555.586	-154.165
gecumuleerde opstap belasting staat		-1.140.000	-1.182.489	-2.659.559	-4.215.145	-4.369.309
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen		-189.119	-190.788	-429.809	-683.534	-708.534

Aanslagjaar Tax Shift I & II	2016	2017	2018	2019	2020	2021
opstap belasting staat	-437.000	-1.568.155	-74.735	-1.515.420	-1.589.810	-189.641
gecumuleerde opstap belasting staat	-437.000	-2.005.155	-2.079.890	-3.595.310	-5.185.119	-5.374.760
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen	-72.367	-334.474	-337.426	-582.705	-842.023	-872.819

De voorliggende meerjarenraming bestendigt de voorziene verlaging van de personenbelasting via het Vlaamse aandeel in de effecten op de belasting staat. De negatieve impact van deze maatregelen op de Vlaamse begroting wordt niet teruggedraaid via een verhoging van de opcentiemen.

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2015, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën op 21 september 2015 en met de evolutie gealigneerd op de bevolkingsvooruitzichten van de FOD Economie (Algemene Directie Statistiek).

Tabel 2-3 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters.

Tabel 2-3: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BO 2016		MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
	2015 vermoedelijk	2016 initieel					
Parameters							
Inflatie (CPI)	0,50%	1,50%	1,40% 1,20% 0,20% 1,70%	1,60% 1,40% 0,20% 1,70%	1,60% 1,50% 0,10% 1,50%	1,60% 1,60% 0,00% 1,50%	1,60%
Economische groei (BBP)	1,20%	1,30%					2020 = 2015
Persoonenbelasting (federaal gedeelte)							
Aanslagjaar	2014	2015 = 2014	2016 = 2015	2017 = 2015	2018 = 2015	2019 = 2015	2020 = 2015
Vlaams Gewest	25.848.753	25.848.753	25.848.753	25.848.753	25.848.753	25.848.753	25.848.753
Waal Gewest (excl. Duitstaligen)	11.364.119	11.364.119	11.364.119	11.364.119	11.364.119	11.364.119	11.364.119
Brussels H. Gewest	3.392.565	3.392.565	3.392.565	3.392.565	3.392.565	3.392.565	3.392.565
Duitstaligen	176.405	176.405	176.405	176.405	176.405	176.405	176.405
Fiscale capaciteit (FC)							
Vlaams Gewest	63,38%	63,38%	63,38%	63,38%	63,38%	63,38%	63,38%
Waal Gewest (excl. Duitstaligen)	27,87%	27,87%	27,87%	27,87%	27,87%	27,87%	27,87%
Brussels H. Gewest	8,32%	8,32%	8,32%	8,32%	8,32%	8,32%	8,32%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwys (LLN)							
Toestand	15/01/2015	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,54%	56,52%	56,62%	56,69%	56,78%	56,90%	56,97%
Frans Gemeenschap	43,46%	43,48%	43,38%	43,31%	43,22%	43,10%	43,03%
Inwoners							
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021
Teldatum	01/01/2015	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaanderen	6.444.127	6.469.987	6.488.760	6.512.274	6.536.202	6.560.196	6.585.508
Wallonië (excl. Duitst.)	3.513.416	3.527.717	3.542.975	3.557.179	3.572.080	3.587.471	3.603.929
Brussel	1.175.173	1.182.600	1.186.408	1.192.837	1.199.679	1.206.446	1.214.056
Duitstaligen	76.328	76.509	76.804	76.943	77.094	77.250	77.433
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)							
Referentietijdstip	30/06/2014	30/06/2015	30/06/2016	30/06/2017	30/06/2018	30/06/2019	30/06/2020
Teldatum	30/06/2015	30/06/2015	raming	raming	raming	raming	raming
Nederlandstalig	1.249.509	1.252.484	1.256.248	1.261.674	1.267.937	1.275.567	1.285.239
Franstalig	741.893	740.924	743.953	745.649	747.110	748.589	751.465
Brussel	266.066	269.510	271.370	274.125	276.870	279.810	283.111
Denaturaliteitscoëfficiënt	105,7288%	105,8892%	106,2948%	106,6450%	106,9734%	107,3173%	107,8127%

(3) Het betreft de impact van: de btw-verhoging op elektriciteit, accijnsverhoging op alcohol vanaf 1 nov., bijkomende verhogingen accijnzen diesel, accijnsverhogingen benzine, accijnsverhogingen tabak en de zogenaamde "suikertax".

Begrotingsjaar	BO 2016		MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
	2015 vermoedelijk	2016 initieel					
Verdeelsleutel Plantentuin							
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79.87013%	79.87013%	79.87013%	79.87013%	79.87013%	79.87013%	79.87013%
Franse Gemeenschap	20.12987%	20.12987%	20.12987%	20.12987%	20.12987%	20.12987%	20.12987%
Pendelaars naar BHG							
Vlaams Gewest	62,93%	62,77%	62,74%	62,85%	62,86%	62,86%	62,86%
WaaIs Gewest	37,07%	37,23%	37,26%	37,15%	37,14%	37,14%	37,14%
Belasting Staat							
Aanslagjaar	2015						
Mededeling FOD Financiën	08/07/2015						
Vlaams Gewest	28.724.814						
WaaIs Gewest	12.693.019						
Brussels H. Gewest	3.619.000						
Belasting Staat							
Aanslagjaar		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Raming Departement FB		09/09/2015	11/11/2015	11/11/2015	11/11/2015	11/11/2015	11/11/2015
Vlaams Gewest		29.049.094	28.976.064	30.056.039	30.319.892	30.487.233	31.602.273
WaaIs Gewest		12.836.313	12.911.770	13.393.009	13.508.729	13.582.125	14.078.877
Brussels H. Gewest		3.659.855	3.696.976	3.834.768	3.880.617	3.926.483	4.070.090
0 t.e.m. 18-jarigen							
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021
Teldatum	01/01/2015	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.323.333	1.326.685	1.328.855	1.334.155	1.341.137	1.348.591	1.358.757
Franse Gemeenschap	784.659	785.821	787.953	789.835	792.229	793.815	796.463
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	280.461	283.110	285.419	288.486	291.514	294.689	298.205
Duitstalige Gemeenschap	15.709	15.666	15.674	15.629	15.639	15.677	15.775
+80-jarigen							
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021
Teldatum	01/01/2015	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	327.835	335.917	339.977	346.051	352.813	360.393	366.154
Franse Gemeenschap	164.101	164.815	163.650	163.709	163.879	164.859	165.776
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	45.366	45.154	44.627	44.370	44.018	43.899	43.800
Duitstalige Gemeenschap	3.387	3.540	3.747	3.854	3.958	4.067	4.197

2.2.2. Resultaten

Tabel 2-4 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in de periode 2016 - 2021 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de 6de staatshervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Tabel 2-4: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de btw en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)

art BFW	BO 2016 incl afrek 2015	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
titel III/1, art 5/1 en 5/2 titel VII, art 54, §1 titel IV, hfdst II, afd 4 35octies 35nonies 35decies titel VII, art 54, §1 titel V, art 48 titel VII, art 54, §1 titel V/1, art 48/1, §2 titel V/1, art 48/1, §3 titel VIII, art 64quater	Bruto aanvullende belasting op de PB Bruto aanvullende belasting op de PB - herrekening 2018 Voorafnames op federale PB <i>middelen diverse bevoegdheden</i> <i>middelen arbeidsmarktbeleid</i> <i>middelen fiscale uitgaven</i> <i>middelen fiscale uitgaven - herrekening 2018</i> Mechanisme nationale solidariteit Mechanisme nationale solidariteit - herrekening 2018 Overgangsmechanisme Overgangsmechanisme - herrekening 2018 Correcte financiering Brusselse instellingen Subtotaal middelen Vlaams Gewest	7.531.907 2.800.358 456.022 1.155.273 1.189.063 0 -332.837 -30.757	7.597.354 -632.885 2.610.217 481.142 1.195.776 1.166.488 -233.188 0 0 -292.606 11.418 -27.653	7.664.049 2.915.003 495.142 1.224.932 1.194.929 0 -292.606 -27.659	7.706.348 2.986.743 507.881 1.254.798 1.224.064 0 -292.606 -27.659	7.988.200 3.059.565 520.264 1.285.392 1.253.909 0 -292.606 -27.659
titel IV hfdst III afd 2 art 40quinquies titel X art 81quinquies, §2 titel IV hfdst III afd 3, art 47/2 titel IV/1 47/5 68quinquies, §§ 1 en 2	Voorafnames op BTW Inhouding jeugdinstantie Tongeren Voorafnames op federale PB Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake <i>kinderbijslagen</i> kost administratief beheer gezinsbijslag (-)	8.758.375 -1.223 5.066.788 6.853.769 3.675.458 -	9.339.287 -1.261 5.280.935 7.212.290 3.814.719 -	9.662.680 0 5.409.695 7.434.872 3.906.669 -	10.004.949 0 5.541.594 7.671.192 4.002.101 -	10.363.765 0 5.676.709 7.907.880 4.107.661 -

art BFW	BO 2016 incl afrek 2015	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
47/7	2.305.066	2.358.152	2.459.338	2.565.587	2.681.483	2.787.041
47/7, §3, tweede lid	wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)					
47/8	473.205	485.374	498.442	511.168	524.203	537.527
47/8, lid 2	diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen					
47/9	wijziging voor revalidatie en behandeling (-)					
47/10	ziekenhuizen (vanaf bj 2016)	355.764	365.346	374.679	384.237	394.010
47/11	justitiehuizen	54.912	56.740	58.512	60.340	62.225
titel V/1, art 48/1, §1 en §4	interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)	166.042	17.704	18.258	18.828	19.416
titel V/1, art 48/1, §3	Overgangsmechanismen		166.042	166.042	166.042	166.042
65quinquies	Overgangsmechanismen - herrekening 2018	-103.099	-112.417	-121.735	-131.054	-133.150
	Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)					
	Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	21.203.962	21.884.875	22.551.553	23.252.723	23.981.246
	Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	31.261.533	31.150.721	32.810.339	33.625.548	34.708.746

Zoals in paragraaf 2.2.1. gesteld, is de raming van de gewestelijke opcentiemen gebaseerd op de inschatting van de belasting staat waarin eveneens de gevolgen van de tax shift zijn verwerkt. De gereduceerde belasting staat wordt bekomen door de belasting staat te verminderen met de autonomiefactor (25,990%). Het bedrag van de opcentiemen wordt vervolgens bekomen door op de gereduceerde belasting staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017 wordt er uitgegaan van 35,117% opcentiemen.

De voorliggende meerjarenraming houdt eveneens rekening met een herziening van de autonomiefactor en het hiermee gerelateerde opcentiementarief. Vanaf aanslagjaar 2018 worden de autonomiefactor en het opcentiementarief op respectievelijk 25,277% en 33,828% geraamd. De herrekening of bijstelling van de opbrengst aan opcentiemen voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017 die hiervan het gevolg is, en die bedoeld wordt in artikel 54, §1, leden 7 tot 9 van de herziene Bijzondere Financieringswet, is eveneens in de voorliggende meerjarenraming opgenomen. De bedoelde bijstelling is negatief en bedraagt -632,9 miljoen euro. Ze wordt verondersteld zich volledig in het begrotingsjaar 2018 te manifesteren.

De voorliggende meerjarenraming houdt bovendien ook rekening met de bijstelling van het referentiebedrag voor de bevoegdheid 'fiscale uitgaven'. De bedoelde bijstelling wordt aangekondigd in artikel 35decies van de herziene Bijzondere Financieringswet en zal gebaseerd zijn op een verslag dat het Rekenhof uiterlijk 31 december 2016 zal opstellen met betrekking tot de fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2015 (artikel 81ter). In de voorliggende meerjarenraming wordt de heraming van de fiscale uitgaven, zoals door de FOD Financiën begin juli 2015 meegedeeld, als basis genomen voor de raming van de bedoelde bijstelling (-233,2 miljoen euro). Tot slot heeft de herrekening van 2018 eveneens een impact op het overgangsmechanisme. In de voorliggende meerjarenraming wordt die herrekening op 11,4 miljoen euro geraamd.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de 6de staatshervorming geregionaliseerd worden, zijn in de meerjarenraming niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave.

Tot slot zijn in de voorliggende meerjarenraming de mogelijke budgettaire gevolgen buiten beschouwing gelaten van het responsabiliseringsmechanisme inzake klimaat. De kosten voor de gezinsbijslag (artikel 68quinquies) zijn langs de uitgavenzijde van deze meerjarenraming verwerkt. De kosten voor de jeugdinstelling Tongeren (artikel 81quinquies, §2) zijn als een minderontvangst verwerkt.

2.2.3. *Sensitiviteit*

Gezien de volatiliteit van de in tabel 2-3 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, wordt in tabel 2-5 een beknopt overzicht geboden van de sensitiviteit van beide parameters op de geraamde middelen uit de herziene Bijzondere Financieringswet. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de federale dotaties (zie ook paragraaf 2.3.) reageren op een wijziging van de betrokken parameter.

Tabel 2-5 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in tabel 2-3 hebben een impact op de middelen, maar die impact is minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in tabel 2-5 opgenomen

Tabel 2-5: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BBP 2016	17.851	28.682	29.068	30.337	31.338	32.364
CPI 2016	23.796	32.093	32.595	33.922	34.997	36.095

2.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 2-6 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de 6de staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018), worden onder paragraaf 2.2. vermeld. Deze nieuwe toelagen beïnvloeden immers het overgangsmechanisme en zijn als dusdanig te onderscheiden van de in paragraaf 2.3. bedoelde toelagen die geen onderwerp zijn van de 6de staatshervorming en die geen gevolgen voor het overgangsmechanisme hebben.

Tabel 2-6: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

art BFW		BO 2016 incl afrek 2015	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
titel IV hfdst III afd 3, art 35	Tewerkstellingsprogramma's	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 62	Buitenlandse studenten	37.618	37.996	38.604	39.221	39.849	40.487
titel IV hfdst III afd 4, art 47bis	Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 68ter	Overname verkeersbelastingen	15.101	15.252	15.496	15.744	15.996	16.252
titel VIII, art 62ter	Dotatie Nationale Plantentuin	6.848	7.022	7.255	7.482	7.716	7.957
titel VIII, art 68ter	Overname registratie- en erfbelastingen	24.545	24.792	25.188	25.592	26.001	26.417
	Totaal dotaties vanwege federale overheid	84.112	85.062	86.544	88.039	89.562	91.112

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) Bijzondere Financieringswet, wordt vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% wordt toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in tabel 2-6.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (6de staatshervorming) zal de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd worden en bijgevolg de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie volgen.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeersstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen.

Tot slot wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de middelenbegroting 2016 gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

2.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor de begrotingsjaren 2017 en volgende zijn enerzijds gebaseerd op de ramingen voor het begrotingsjaar 2016 en anderzijds op de vooruitzichten inzake economische groei en inflatie die door het Federaal Planbureau werden opgesteld en die eveneens voor de raming van de middelen uit de Bijzondere Financieringswet werden weerhouden.

Tabel 2-7 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende bedragen. De getoonde bedragen zijn ESR gecorrigeerde ontvangsten. De ramingen van de gewestbelastingen zijn gebeurd vanuit een constant beleid hypothese.

Tabel 2-7: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Onroerende voorheffing	105.898	128.491	129.403	133.361	137.464	141.715
Belasting op de spelen en weddenschappen	33.378	35.494	37.744	40.137	42.682	45.388
Belasting op de automatische ontspanningstoestellen	34.503	35.059	35.623	36.197	36.779	37.372
Openingsbelasting	0	0	0	0	0	0
Registratiebelastingen	2.129.970	2.196.506	2.269.588	2.340.490	2.413.607	2.489.008
Hypotheekbelastingen	168.152	173.775	179.557	185.166	190.950	196.916
Verkeersbelasting op de autovoertuigen (inning IVA VLABEL)	1.013.894	1.038.861	1.062.752	1.087.729	1.113.842	1.140.600
Belasting op de inverteersstelling (inning IVA VLABEL)	235.602	231.563	227.657	223.513	218.934	214.450
Eurovignet (inning FOD Financiën)	1.773	0	0	0	0	0
Eurovignet (inning IVA VLABEL)	2.751	0	0	0	0	0
Schenkelastingen	431.597	422.811	444.306	465.059	486.781	509.518
Erfbelastingen	1.668.313	1.742.069	1.827.988	1.910.942	1.997.770	2.088.654
Kijk- en luistergeld	0	0	0	0	0	0
Kilometerheffing (brutobedrag + boete)	379.215	504.464	522.905	551.512	588.873	629.861
Totaal	6.205.046	6.509.093	6.737.523	6.974.106	7.227.682	7.493.482

De raming van de onroerende voorheffing gaat o.m. uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 2%. Naast de jaarlijkse indexering wordt ook een correctie voor onwaarden en wanbetalers toegepast. In voorliggende meerjarenraming worden de verdere efficiëntiewinsten die bij de provincies zullen worden gerealiseerd vanaf 2017 aan ontvangstenzijde verrekend. Het regeerakkoord stipuleert dat de provincies, in het kader van het project "afslanking provincies", de bevoegdheid tot het heffen van opcentiemen op de onroerende voorheffing wordt ontnomen en dat deze worden "geïntegreerd" in de Vlaamse basisheffing. Er moeten dus nieuwe Vlaamse tarieven inzake onroerende voorheffing worden vooropgesteld die een opbrengst genereren die zo veel als mogelijk de huidige opbrengst van het Vlaamse Gewest, vermeerderd met de opbrengst van de provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing, benadert. Dit gebeurt normaal vanaf het budgetjaar 2017.

Deze extra inkomst, bovenop de huidige Vlaamse basisheffing van 2,5%, zal als dotatie aan de provincies worden doorgestort in verhouding met de opbrengst die in elke provincie wordt gerealiseerd. Van elk bedrag per provincie zal worden afgetrokken:

- De "persoonsgebonden kredieten" van deze provincie die nodig zijn om de persoonsgebonden taken te financieren die worden overgenomen door de Vlaamse overheid en de lokale besturen;
- De bijdrage van elke provincie in een gebeurlijke besparing.

De Vlaamse Regering zal de precieze hoogte van de Vlaamse basisheffing bepalen n.a.v. de definitieve goedkeuring van het betreffende ontwerp van decreet. Op dat moment zal meer duidelijkheid bestaan over zowel de inventarisatie van de persoonsgebonden taken van de provinciebesturen (inclusief de daarbij benodigde kredieten) alsook over de hoogte van de meest recente kadastrale inkomens. De precieze berekeningen over de hoogte van de nieuwe inkomst voor de Vlaamse overheid en vooral, over de toewijzing van dit bedrag over de verschillende nieuwe begunstigen (diverse gemeenten, diverse onderdelen van de Vlaamse overheid, de provincies), vormt een belangrijk onderdeel van het lopende project "afslanking van de provincies".

Voor de belasting op de spelen en weddenschappen en op de automatische ontspanningstoestellen werden de ramingen van de FOD Financiën van eind september 2015 overgenomen.

De raming van de registratiebelastingen (verkooprechten en verdeelrechten), de hypotheekbelastingen en de schenkbelastingen houdt rekening met de inflatie en de economische groei over de periode 2016-2021. Verder houdt de raming van de schenkbelastingen in 2016 nog rekening met een eenmalige inning van de opgelopen achterstand door de overname van de registratiebelastingen door de Vlaamse Belastingdienst.

De raming van de verkeersbelasting gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 0,85%. Dit percentage geeft de veronderstelde groei van het wagenpark weer. Naast de bijkomende indexering wordt ook een correctie voor onwaarden en wanbetalers toegepast. De raming veronderstelt tot slot een recurrente derving van 9,5 miljoen euro aan ontvangsten als gevolg van de invoering van de kilometerheffing.

De vergroening van de belasting op de inverkeersstelling beoogt een gedragswijziging. Door deze gedragswijziging wordt een beperkte daling verwacht van deze belastingopbrengsten in meerjarig perspectief. De geraamde ontvangst houdt tevens rekening met de evolutie van de inflatie, aangevuld met een correctie voor onwaarden en wanbetalers.

De implementatie van de kilometerheffing heeft tot gevolg dat de opbrengst van het eurovignet vanaf 2017 volledig wegvalt.

De raming van de erfbelastingen houdt rekening met de inflatie en de economische groei over de periode 2016-2021. Daarnaast wordt de eenmalige ontvangst van 2016 naar aanleiding van de vertraging bij de opstart van de overname van de erfbelastingen door de Vlaamse Belastingdienst teruggedraaid in 2017. Deze vertaalt zich niet in een daling in 2017 omdat men vanaf 2017 tevens uitgaat van een recurrente opbrengst van 52 miljoen euro aan fiscale regularisaties, zoals voorzien in de tax shift.

Vanaf 2017 zal de kilometerheffing op kruissnelheid komen. De meerjarenraming is gebaseerd op de dataset van Vlaams Verkeerscentrum en op de Tremove 3.5 verdeling en groeiprognoze van het Federaal Planbureau ⁽⁴⁾. De tarieven werden geïndexeerd aan de hand van de CPI zoals weergegeven in tabel 2-3.

2.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten schommelt rond de 666 miljoen euro.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 wordt de toename van de toegewezen ontvangsten in meerjarig perspectief vooral verklaard door het op kruissnelheid komen van de energieheffing (492,6 miljoen euro in 2017 versus 412 miljoen euro in 2016) .

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de inschrijvingsgelden van het deeltijds kunstonderwijs;

⁽⁴⁾ Tremove 3.5 is een transportmodel is dat door Transport & Mobility Leuven NV wordt gebruikt in het kader van studies inzake voertuigemissies in opdracht van de Europese Commissie.

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Energiefonds
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

2.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatiekring behoren.

Tot deze categorie behoren onder meer de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen, de dividenden van financiële instellingen die door de Vlaamse Regering in 2009 gesteund werden en de ontvangsten die naar aanleiding van de 6de staatshervorming in het kader van de verkeersveiligheid geregionaliseerd werden (BIVV, retributies, verkeersboeten) (en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden).

De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door de verwachte evolutie van de rente-ontvangsten en van de dividenden van de financiële instellingen. Laatstbedoelde evolutie is in tabel 2-8 weergegeven.

Tabel 2-8: Impact maatregelen financiële sector (in duizend euro)

	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Dividenden financiële instellingen	0	56.440	0	0	0	0
Terugbetaling financiële instellingen (ESR 8)	1.503.000	996.000	0	0	0	0
Totaal	1.002.000	1.052.440	0	0	0	0

De terugbetalingen door de financiële instellingen bedoeld in tabel 2-8 omvat een gedeeltelijke terugbetaling (principal repayment) en een boetepremie (penalty payment). De 8,5% couponrente (dividend) wordt berekend op het gemiddelde bedrag aan uitstaande schuld gedurende het vorige begrotingsjaar.

Midden februari 2014 werd door KBC aangekondigd dat er over de boekjaren 2013 en 2015 geen couponrente zal betaald worden. De raming 2016 houdt bijgevolg rekening met het ontbreken van een couponrente. De laatste betaling van couponrente is voorzien in 2017. Eind 2017 zal de financiële steun uit 2009 volledig terugbetaald zijn.

2.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting constant gehouden op 33,4 miljoen euro. Die raming is gebaseerd op het voorlopig winstverdelingsplan voor het dienstjaar 2015.

2.8. Te consolideren instellingen

Tabel 2-9 geeft een overzicht van de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Tabel 2-9: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
MINA	132.847	131.557	130.779	130.013	129.259	128.516
VIF	54.175	54.175	54.175	54.175	54.175	54.175
Loodswezen	74.712	74.712	74.712	74.712	74.712	74.712
Andere instellingen met DAB-vorm	29.657	29.657	29.657	29.657	29.657	29.657
VDAB	107.869	107.869	107.869	107.869	107.869	107.869
VRT	204.276	204.276	204.276	204.276	204.276	204.276
Kind & Gezin	164.449	164.449	164.449	164.449	164.449	164.449
VVM - De Lijn	205.249	206.999	208.749	210.499	210.499	210.499
VEB	79.150	79.150	79.150	79.150	79.150	79.150
VITO	54.090	54.090	54.090	54.090	54.090	54.090
Tunnel Liefkenshoek	55.800	55.800	55.800	55.800	55.800	55.800
VWF	68.407	73.127	74.007	77.976	81.774	86.498
VMSW	188.981	193.918	180.088	176.027	171.539	171.539
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	476.852	494.432	476.632	476.732	476.832	476.932
Totaal	1.896.514	1.924.211	1.894.433	1.895.425	1.894.081	1.898.162

In de voorliggende meerjarenraming worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de meeste instellingen op het niveau van het begrotingsjaar 2016 gehouden. Voor het Minafonds, De Lijn, het VWF en de VMSW wordt van dit principe afgeweken en wordt er een geactualiseerde raming van de ESR gecorrigeerde ontvangsten ter beschikking gesteld.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van het *Minafonds* evolueren van 132,8 miljoen euro in 2016 naar 128,5 miljoen euro in 2021. De ontvangsten zijn in hoofdzaak afkomstig van de milieuheffingen. De milieuheffingen worden geïnd door de Vlaamse openbare milieu-instellingen. Meer bepaald int OVAM de afvalstoffenheffing, VMM de waterheffingen en VLM de administratieve geldboetes in het kader van MAP III.

Over de periode 2016-2021 wordt ervan uitgegaan dat de ontvangsten uit de afvalstoffenheffingen constant blijven op 62,1 miljoen euro. De ontvangsten ten gevolge van enerzijds de afschaffing van de fiscale compensatiefactor en anderzijds de vermenigvuldiging van de heffingen met factor 1,5 zijn immers in 2016 op kruissnelheid gekomen en zullen de volgende jaren constant blijven.

De ontvangsten uit de waterheffingen zullen vanaf 2016 geleidelijk blijven afnemen, namelijk van 55,9 miljoen euro in 2016 naar 52 miljoen euro in 2021, rekening houdend met een stijging van de tarieven met 1,3%, een vuilvrachtdaling van 1% voor de gezinnen (kleinverbruikers) en een vuilvrachtdaling van 2,5% voor bedrijven (grootverbruikers).

Gelet op het feit dat de ontvangsten uit de mestheffing moeilijk nauwkeurig zijn in te schatten, worden de geraamde ontvangsten voor deze heffing gedurende de periode 2016-2021 constant gehouden op het niveau van 2016, namelijk 2,6 miljoen euro.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *VVM – De Lijn* nemen tot 2019 toe met 1,75 miljoen euro per jaar. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de afspraak waarbij een kwart van de te leveren inspanning aan ontvangstenzijde zal gerealiseerd worden.

De VMSW en het VWF kennen sociale leningen toe aan particulieren (VMSW en VWF) en aan de sociale huisvestingsmaatschappijen (VMSW) voor de aankoop, renovatie of realisatie van sociale woningen. Op deze leningen realiseren beide instellingen rente-inkomsten die tegen het begrotingsjaar 2021 respectievelijk afnemen met 17 miljoen euro (VMSW) en toenemen met 18,6 miljoen euro (VWF).

3. DE UITGAVENBEGROTING

3.1. Inleiding

Voor de berekening van de kost van het constant beleid worden de uitgangshypothesen zoals de voorgaande jaren voor de gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagements bij ongewijzigd beleid onverkort doorgetrokken.

De exacte repercussie van de aannames op de in deze meerjarenraming gehanteerde indexatieparameters resp. externe kostendrijvers en budgettaire engagements is terug te vinden onder punt 3.1.1 - Indexatie bij constant beleid, resp. onder punt 3.1.2. - Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid: Toelichting per beleidsdomein.

De bij de formatie, begrotingsaanpassing 2015 en begroting 2016 opgestarte begrotingsmaatregelen worden samen met nieuwe beleidskredieten recurrent doorgetrokken. Eenmalige (investerings)kredieten resp. - uitgaven worden logischerwijs niet doorgetrokken. Zo vallen de kredieten voor de asielcrisis vanaf 2017 weg.

3.2. Bespreking

3.2.1. Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Tabel 3-1 toont de diverse indexparameters die in voorliggende meerjarenraming worden gehanteerd. Voor de periode 2016-2021 wordt dezelfde dataset gebruikt die ook bij de ontvangstenraming wordt gehanteerd.

Tabel 3-1 : Indexparameters

	2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Verwachte evolutie gezondheidsindex	1,50%*	1,20%	1,30%	1,50%	1,60%	1,60%
<i>Basis</i> gezondheidsindex	1,20%	1,20%	1,30%	1,50%	1,60%	1,60%
<i>Impact btw-verhoging</i> <i>elektriciteit</i>	0,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Overschrijding spilindex	aug/16*	-	jun/18	nov/19	-	feb/21
Maand aanpassing loon	okt/16	-	aug/18	-	jan/20	apr/21
Index Loon buiten provisie		1,20%	1,30%	1,50%	1,60%	1,60%
Index Werking		1,20%	1,30%	1,50%	1,60%	1,60%
*Vooruitzichten planbureau 3/11/2015. Bij BO2016 werd uitgegaan van een overschrijding van de spilindex in december 2016.						

In Tabel 3-2 wordt de cumulatieve toename van de beleidskredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2016 als gevolg van indexatie weergegeven.

Het budgettaire effect van de verwachte overschrijding van de spilindex wordt vanaf begrotingsjaar 2017 toegewezen aan de respectievelijke beleidsdomeinen.

Globaal genomen stijgen de beleidskredieten in 2021 met 2,3 miljard euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 omwille van inflatie.

Tabel 3-2: Cumulatief effect indexatie kredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2016 (in duizend euro)

Beleidsdomein	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Hogere Entiteiten	663	1.006	1.377	2.076	2.640
Financiën en Begroting	3.392	6.449	10.064	14.653	19.158
Internationaal Vlaanderen	1.928	3.425	5.129	7.434	9.544
Economie, Wetenschappen en Innovatie	15.012	30.210	48.325	67.973	88.055
Onderwijs en Vorming	187.331	300.174	425.374	631.808	807.367
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	194.869	297.174	407.612	618.752	791.440
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	12.207	21.709	32.370	46.813	59.913
Werk en Sociale Economie	56.671	90.069	128.531	192.046	249.332
Landbouw en Visserij	3.032	5.726	8.826	12.667	16.326
Leefmilieu, Natuur en Energie	7.804	14.678	22.578	32.420	41.773
Mobiliteit en Openbare Werken	33.452	62.752	95.687	137.642	177.209
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	2.356	4.532	7.420	11.256	14.893
Kanselarij en Bestuur	6.825	12.448	18.354	26.069	33.197
TOTAAL	525.541	850.352	1.211.648	1.801.609	2.310.848
provisie 2016	-25.379	-25.379	-25.379	-25.379	-25.379
TOTAAL	500.162	824.973	1.186.269	1.776.230	2.285.469

3.2.2. *Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein*

Hierna volgt een toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties bij constant beleid excl. indexatie. De analyse vertrekt van de beleidskredieten. In de mate dat de betaalkredieten merkbaar afwijkend evolueren wordt dat expliciet vermeld. De vergelijking met het begrotingsjaar 2016 gebeurt op basis van de begrotingsopmaak 2015 zoals ingediend in het parlement.

3.2.2.1. *Financiën en Begroting*

De budgettaire effecten van de voorziene overschrijdingen van de spilindex in de periode 2017-2021, alsook het op kruissnelheid brengen van het effect van de verwachte overschrijding van de spilindex van augustus 2016 worden vanaf 2017 voorzien op de functionele begrotingsartikelen.

De indexprovisie wordt dus vanaf 2017 op 0 gezet wat een daling betekent van 25,4 miljoen euro ten opzichte van het initiële budget 2016.

Voor de verwachte meerkosten voor de bijdrage aan de pool der parastatalen (verwachte groei van de bijdragevoet met 2%-punt per jaar vanaf 2018) wordt tegen 2021 een meerkost verwacht van 22,3 miljoen euro.

Tot slot wordt er in een jaarlijks cumulatieve kredietverhoging van 6,3 miljoen euro voorzien voor het ondervangen van de budgettaire effecten van de vergrijzing van het ambtenarenkorps, de zgn. weddedrift.

In afwachting van een beslissing van de Vlaamse regering met betrekking tot de verdere implementatie en verdeling van de besparing op personeel in de huidige legislatuur wordt de jaarlijkse opstap inzake personeelsbesparing voorlopig geïmputeerd op de provisies binnen het beleidsdomein FB. Dit betekent een gecumuleerde extra besparing van 54,9 miljoen tegen het einde van de legislatuur.

De fiscale uitgaven voor wat betreft woonbonus en bouwsparen, energiebesparende investeringen, beveiliging, monumenten en sociale verhuur waarvoor Vlaanderen bevoegd werd in het kader van de 6de Staatshervorming evolueren van 1.818 miljoen euro in 2016 naar 1.536 miljoen euro in 2021.

De raming voor de fiscale uitgaven voor de eigen woning werd gebaseerd op berekeningen van de FOD Financiën en werd bijgesteld op basis van eigen simulaties van het departement FB. Die raming gaat uit van een daling in de fiscale uitgaven voor de eigen woning vanaf begrotingsjaar 2017. Deze daling is te verklaren door de herziening van de woonbonus voor de enige, eigen woning voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2015 en door de invoering van de 'geïntegreerde woonbonus'. De geïntegreerde woonbonus houdt, voor hypothecaire leningsovereenkomsten gesloten vanaf 1 januari 2016, een integratie in van de reeds bestaande Vlaamse belastingverminderingen voor de eigen woning, nl. de woonbonus, de belastingvermindering voor het lange termijnsparen en de belastingvermindering voor de gewone interesten. Meer concreet zal de Vlaamse belastingvermindering voor het lange termijnsparen en de gewone interesten niet meer van toepassing zijn voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2016. Voor de niet-enige, eigen woning zal men in aanmerking kunnen komen voor de basiskorf van de geïntegreerde woonbonus. Voor de enige, eigen woning zal men gedurende de eerste 10 jaar ook kunnen genieten van een verhoging bovenop de basiskorf.

De raming voor de fiscale uitgaven voor wat betreft de energiebesparende investeringen, de monumenten, grootstedelijk beleid en de sociale verhuur werden gebaseerd op oorspronkelijke ramingen van de FOD Financiën

De fiscale uitgaven voor wat betreft de dienstencheques worden verwacht in gelijke mate te evolueren als de tussenkomst van de Vlaamse overheid in het aantal aangekochte dienstencheques of een stijging met 2,7% per jaar. Dit impliceert een stijging van het budget voor de fiscale uitgaven met 35,6 miljoen euro in 2021 ten opzichte van het budget 2016

De compensaties aan gemeenten en provincies voor de gederfde inkomsten ingevolge de volledige vrijstelling van de onroerende voorheffing (O.V.) voor het kadastraal inkomen (K.I.) ingevolge de vermindering van de O.V. voor energiezuinige woningen en gebouwen nemen jaarlijks toe met 1 miljoen euro, om vanaf 2018 recurrent 10 miljoen euro te bedragen.

In het kader van de implementatie van de kilometerheffing voor vrachtwagens vanaf april 2016 wordt de toelage van de interregionale entiteit VIAPASS voor de financiering van het op jaarbasis brengen van de beschikbaarheidsvergoeding aan Satellic NV in 2017 verhoogd met 22,7 miljoen euro ten opzichte van 2016. De volgende jaren wordt deze toelage verder geïndexeerd. Anderzijds wordt het krediet voor het honoreren van de eenmalige mijlpaalvergoeding ten belope van 103,1 miljoen euro in 2016 vanaf 2017 terug op 0 gezet.

De provisie kilometerheffing stijgt jaarlijks in functie van de netto-opbrengst van de kilometerheffing en bedraagt 254 miljoen euro in 2021 of een stijging met 213 miljoen euro ten opzichte van 2016. Hiervan is 40 miljoen euro voorzien voor flankerend beleid voor de verlichting van de loonkost voor de transportsector en 1 miljoen euro voor flankerend beleid in de landbouwsector. Het saldo is integraal voorzien voor de infrastructuursector (MOW).

Voor het FFEU blijft er, zoals in de begroting 2016 een bedrag van 105 mln euro aan beleidskredieten voorzien. In deze meerjarenraming wordt de totaliteit van de betaalkredieten ook meegenomen in het beleidsdomein Financiën en Begroting. De betaalkredieten nemen hierdoor stelselmatig toe de komende jaren, op basis van een betaalkalender van 10/30/30/30, waardoor de betaalkredieten in dit beleidsdomein in 2017 met 30 miljoen euro sneller toenemen dan de beleidskredieten tot wanneer de betaalkredieten op kruissnelheid gekomen zijn. Bij de andere beleidsdomeinen doet er zich echter op termijn een daling voor van de betaalkredieten voor het FFEU aangezien in deze meerjarenraming geen nieuwe kredieten voor het FFEU worden opgenomen in de andere beleidsdomeinen en met name bij het beleidsdomein MOW.

De éénmalige provisie van 80,4 miljoen euro die in 2016 werd aangelegd voor de aanpak van de vluchtelingenproblematiek wordt in 2017 terug op 0 gezet.

In de periode 2016-2021 stijgen de rentekredieten (incl. kosten) met 259,7 miljoen euro tot 372,8 miljoen euro. Dit is het gevolg van de te verwachten nieuwe financieringen in de volgende jaren. Voor de rechtstreekse financiering van o.a. VMSW, VWF, VIPA, Schoolinvest en BAM wordt de toerekenbare rente in 2017 geraamd op 78,2 miljoen euro. Tegen 2021 wordt verwacht dat de toerekenbare rente voor nieuwe financieringen zal toenemen tot 353,6 miljoen euro. Hiervan is 222,4 miljoen euro bestemd voor de financiering van VMSW en VWF; 6,8 miljoen euro voor de eenmalige uitbetaling in 2015 en 2016 van de alternatieve subsidies verstrekt door het VIPA; 27,4 miljoen euro voor Schoolinvest; 89,1 miljoen euro voor BAM en 8 miljoen euro voor de fusie van de gemeenten.

Voor de bestaande LT-leningen wordt de toerekenbare rente in 2017 geraamd op 31,9 miljoen euro. Tegen 2021 daalt de toerekenbare rente hiervoor tot 1,6 miljoen euro. Voor de KT-schuld wordt de toerekenbare rente in 2021 geraamd op 9,5 miljoen euro. Daarnaast zijn er nog bepaalde kosten op het rente-artikel zoals uitgiftekosten als gevolg van de hierboven vermelde nieuwe financieringen en allerhande andere werkingskosten. Deze blijven ongeveer constant op 8 miljoen euro gedurende de periode 2017-2021.

3.2.2.2. *Internationaal Vlaanderen*

De bij formatie besliste besparing ten belope van 1,1 miljoen euro vertaalt zich in een recurrente vermindering van de beleidsruimte van Toerisme Vlaanderen vanaf 2017. Daarnaast werd bij BO2016 aanvaard dat de investeringsmachtiging van Toerisme Vlaanderen – zonder betaaleffect – versneld word toegekend, waardoor er in 2017 een opstoot van de beleidskredieten ten belope van 10,6 miljoen te verwachten is, en in 2018 en 2019 een daling met 23,7 miljoen euro (telkens ten opzichte van het referentiejaar 2016). In 2020 en 2021 wordt dan nogmaals een afname van de machtiging voorzien ten belope van 8,8 miljoen euro (versus 2016).

3.2.2.3. *Economie, Wetenschap en Innovatie*

Voor de implementatie van het decreet integratie binnen het hoger onderwijs wordt er – naast de voorziene middelen vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, - vanuit de

EWI-begroting een bijkomende bijdragen voorzien van gecumuleerd 21,8 miljoen euro in begrotingsjaar 2020 ten opzichte van 2016.

In 2016 is er een vastlegging van 58 miljoen euro voorzien voor het Odysseusprogramma. Het gaat om een vijfjaarlijkse vastlegging, waardoor de beleidskredieten met dit bedrag afnemen in 2017 en in 2021 opnieuw toenemen met eenzelfde bedrag. De intering op het saldo door FWO zal (14,6 miljoen in 2016) zal in de loop van de komende jaren geleidelijk worden afgebouwd en verdwijnen, waardoor de betaalkredieten afnemen.

In 2018 worden de kredieten met 17,7 miljoen euro verhoogd in het kader van interuniversitaire attractiepolen waarvoor er vanaf dat jaar federale middelen overkomen ingevolge de zesde staatshervorming.

De betaalluitgaven voor onderzoek en ontwikkeling en voor maatregelen ten behoeve van het bedrijfsleven stijgen als gevolg van de verhoging van de beleidskredieten in 2016. Vanaf 2019 zullen deze betaalluitgaven 81 miljoen hoger liggen dan in 2016.

Voor de uitrustingskosten van het onderzoeksgebouw van VIB is er in 2016 een extra inspanning geleverd van 6 miljoen euro die de komende jaren wegvalt.

3.2.2.4. *Onderwijs en Vorming*

De werking van het loonmodel zorgt voor een verwachte toename met circa 183 miljoen euro tegen 2021 bij het leerplichtonderwijs. Bij het secundair onderwijs zouden de lonen de komende twee jaren nog afnemen, maar dit wordt meer dan gecompenseerd door de stijging van de lonen in het basisonderwijs, waardoor er voor de totaliteit van de loonkredieten een toename is in elk jaar.

De budgettaire gevolgen van de federale maatregel met betrekking tot het verhogen van de pensioenleeftijd worden ingeschat vanaf 2019 zichtbaar te worden: een extra meerkost ten belope van 33 miljoen euro die tegen 2021 oploopt tot circa 106 miljoen euro.

In meerjarig perspectief leidt het doortrekken van de groeinorm bij CVO's en CBE's tot een stijging van de budgetten met 5 miljoen euro in 2017, oplopend tot 22,4 miljoen euro in 2021.

Inzake de decretaal voorziene groeipaden in het hoger onderwijs wordt tegen 2021 een toename met 72 miljoen euro verwacht (min of meer gelijkmatig verspreid over de verschillende jaren), terwijl de klikken een meerkost genereren op basis van de verwachte volumegroei van om en bij de 25 miljoen euro op jaarbasis wat leidt tot 125 miljoen euro extra in 2021.

Het open end karakter van de betoelaging inzake studiefinanciering kent eveneens een gestage toename. De jaar op jaar evolutie wordt wel beïnvloed door de huidige versnelling in het uitvoeringsritme als gevolg van het project automatisering toekenning en waarvoor bij begrotingsopmaak 2016 4 miljoen eenmalige kredieten werden voorzien. Er wordt een toename van 12 miljoen euro verwacht tegen 2021.

Tenslotte is er een betaaleffect te verwachten van de bij formatie voorziene beleidsruimte voor capaciteitsuitbreiding scholenbouw. Gedurende drie jaar is de verwachte toename er 15 miljoen euro op jaarbasis, met vanaf 2019 recurrent 45 miljoen euro meer betaalkrediet dan in het referentiejaar 2016. Tevens komt de in 2015 toegekende betaalruimte ten belope van 5 miljoen euro voor het wegwerken van het overgenomen encours van de hogescholen in 2018 te vervallen.

De beschikbaarheidsvergoedingen voor Scholen van Morgen komen deze legislatuur op kruissnelheid. Dit leidt tot een versnelling in betaalritme binnen het beleidsdomein.

3.2.2.5. *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*

Voor het Fonds Jongerenwelzijn worden jaarlijks 1,1 miljoen euro extra beleidskredieten voorzien ter ondersteuning van pleegplaatsingen, internaten en preventieve sociale actie. Deze stijgingen leiden dus tot een totale cumulatieve verhoging van de kredieten met 5,5 miljoen euro in begrotingsjaar 2021 ten opzichte van begrotingsjaar 2016.

Ter compensatie van de weddedrift in de verschillende sectoren wordt geraamd dat in begrotingsjaar 2021 ten opzichte van begrotingsjaar 2016 35,6 miljoen euro meer kredieten benodigd zullen zijn bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, Kind en Gezin, Jongerenwelzijn en de Centra Algemeen Welzijnswerk.

Verwacht wordt ook dat de uitgaven in het kader van het VIA-I akkoord voor het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap ten opzichte van 2016 aanleiding zullen geven tot 3,3 miljoen euro extra uitgaven in 2021.

Voor de gezinsbijslag werd de meerjarenraming zoals berekend door FAMIFED weerhouden. Dit geeft, exclusief indexering en eventueel overgangsmechanisme, aanleiding tot een meerkost van 105,4 miljoen euro in 2021 ten opzicht van 2016.

Wat de bevoegdheid mobiliteitshulpmiddelen betreft, wordt een jaarlijkse stijging van 2,5% geraamd. Dit betekent een stijging van de beleidskredieten in 2021 met 8,3 miljoen euro ten opzichte van 2016.

Per 1 januari 2016 wordt de financiering van de ziekenhuisinfrastructuur, meer bepaald onderdelen A1 en A3 uit het KB Budget Financiële Middelen, in het kader van de zesde staatshervorming ook een budgettaire Vlaamse bevoegdheid. Ten opzichte van 2016 zijn de kasuitgaven in 2021 61,1 miljoen euro hoger. De evolutie van de ESR-aanrekenbare uitgaven verschillen echter in belangrijke mate zoals blijkt uit het deel met betrekking tot het vorderingensaldo.

Gedurende de periode 2017 tot 2021 blijven de gebruikstoelagen van de alternatieve financiering constant op een niveau dat 15,9 miljoen euro hoger ligt dan momenteel wordt voorzien in 2016 omwille van de verwachte eerste aanvraag van gebruikerstoelagen voor de laatst via deze financieringsmethodiek gehonoreerde projecten. Ook hier verwijzen we naar het deel over het vorderingensaldo wat betreft de ESR-matige impact.

De dotatie van het Zorgfonds wordt jaarlijks verhoogd ten gevolge de verwachte stijging van de subsidies voor tenlastenemingen ten gevolge de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de erkenningskalender, een groei van 4% in de mantel-en thuiszorg en een jaarlijkse groei met 0,27% van de uitgaven voor de bevoegdheid tegemoetkomingen hulp aan bejaarden (THAB). Zo stijgt de dotatie van het Zorgfonds tegen 2021 gecumuleerd met 66,9 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2016.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf waarbij vanaf 2017 in een jaarlijkse opstap met 1.389 woongelegenheden wordt voorzien wordt het krediet ter financiering van de woonzorgcentra jaarlijks opgetrokken wat tegen 2021 een gecumuleerde stijging van het budget met 197,5 miljoen euro betekent.

Ook voor de dagverzorgingscentra verwachten we een jaarlijkse aangroei van het aantal plaatsen met 98 eenheden wat resulteert in een gecumuleerde budgetstijging van 6,9 miljoen euro in 2021.

We gaan uit van een jaarlijkse toename van het urencontingent gezinszorg met 2,5%. Dit betekent een totale cumulatieve verhoging van de kredieten met 68 miljoen euro in begrotingsjaar 2021 ten opzichte van 2016 ofwel een jaarlijkse opstap van gemiddeld 13,6 miljoen euro.

Daarnaast stijgen de kredieten voor het thuis- en ouderenzorgbeleid jaarlijks met 0,9 miljoen euro omwille van het groepad animatiewerking in de erkende woonzorgcentra.

3.2.2.6. *Cultuur, Jeugd, Sport en Media*

De kredieten van het Fonds voor Culturele Infrastructuur zullen vanaf 2017 recurrent met 3 miljoen euro toenemen ten gevolge van een aflopende compensatie. De kredieten lagen de laatste jaren lager naar aanleiding van de eenmalige vastlegging voor de restauratie van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen in 2014. Op basis van de reeds voorziene en verwachte beleidskredieten wordt ook een aanpassing gedaan voor de betaalkredieten tussen 2017 en 2021. Uiteindelijk liggen de beleidskredieten van het FoCI in 2021 3,9 miljoen euro hoger dan in 2016. Aan betaalzijde is evenwel een daling voorzien van 13 miljoen euro, dit ten gevolge van aflopende verbintenissen.

De uitgaven van het Vlaams Fonds voor de Letteren zullen in 2017 recurrent lager liggen. In 2016 zijn additionele kredieten toegekend voor het gastlandschap van Vlaanderen op de Frankfurter Buchmesse. De uitgaven zullen 1,2 miljoen euro lager liggen.

In 2017 worden de kredieten van het beleidsveld Cultuur i.h.k.v. de vereffening van de maatschappij Opera Voor Vlaanderen met 1,2 miljoen euro verlaagd. In 2016 wordt namelijk een eenmalige betaalachterstand van de responsabiliseringsbijdragen van de voorbije jaren goedge maakt. Op basis van gegevens van de voorbije jaren is wel een stijging van de jaarlijkse responsabiliseringsbijdrage voorzien.

De bij begrotingsopmaak 2016 voorziene extra beleidskredieten voor bovenlokale sportinfrastructuur ten belope van 10 miljoen euro zijn éénmalig en verdwijnen vanaf 2017.

Voor subsidies binnen het sportinfrastructuurplan voor projecten gefinancierd via PPS wordt in voorliggende meerjarenraming uitgegaan van een toename van deze subsidies tot jaarlijks 4,8 miljoen euro.

Met betrekking tot de VRT geven de bij de regeringsvorming afgesproken besparingsmaatregelen aanleiding tot een beperking van de uitgavendynamiek met 3 miljoen euro in 2017, oplopend tot 6 miljoen euro in 2018 en 9 miljoen euro vanaf 2019. De voorliggende meerjarenraming houdt bovendien rekening met een stijgende trend van de werkgeversbijdrage die door de VRT aan het departement CJSM betaald wordt. De werkgeversbijdrage loopt op tot 9,3 miljoen euro in 2021.

De provisie ter dekking van de herstructureringskosten bedraagt in zijn totaliteit 14 miljoen, waarvan er in 2016 reeds 3,4 miljoen euro opgenomen is in de begroting van de VRT. De resterende middelen zullen a rato van de betaalkredieten afgestemd worden met het verloop van de herstructureringskosten.

De raming van de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren wordt in 2016 op 62,8 miljoen euro geraamd (exclusief 0,3 miljoen euro begrafenisvergoeding). De toename van de pensioenverplichtingen zoals voorzien in de ESOFAC-studie van maart 2015 wordt ook in de meerjarenraming weerhouden. Bedoelde toename bedraagt 2,4 miljoen euro in 2017 en loopt verder op tot 11,1 miljoen euro in 2021.

3.2.2.7. *Werk en Sociale Economie*

Als gevolg van de hervorming van het stelsel van loopbaanonderbreking en aanmoedigingspremies in de richting van een Vlaams zorgkrediet wordt een besparing verwacht die oploopt tot 18,9 miljoen euro tegen 2019, bovenop de besparing van 4 miljoen in 2016.

Bij de zesde staatshervorming werden verschillende maatregelen met betrekking tot het doelgroepenbeleid overgedragen naar het Vlaams Gewest. Met het stroomlijnen van dit doelgroepenbeleid wordt in 2017 een extra besparing voorzien van 7,6 miljoen euro, dewelke zal oplopen tot 16,5 miljoen vanaf 2018.

De kredieten voor landingsbanen worden verwacht te dalen met gecumuleerd 3,6 miljoen euro in 2021. Dit omdat de volgende jaren een daling van lopende dossiers wordt verwacht, doordat de lagere instroom als gevolg van de verhoging van de instapleeftijd bij de landingsbanen een sterker effect heeft dan de daling van de uitstappers door de graduele verhoging van de pensioenleeftijd.

Een grote budgettaire uitdaging voor wat betreft de in het kader van de zesde staatshervorming overgedragen bevoegdheden 'Werk' situeert zich bij het dienstenchequesysteem. Uitgaande van een jaarlijkse groei van het aantal aangekochte dienstencheques met 2,7%, wordt een stijging van de uitgaven verwacht met 152 miljoen euro in 2021.

Bij de VDAB dalen de beleidsuitgaven vanaf 2017 met 16 miljoen, als gevolg van het wegvallen van de investeringssubsidies die in 2016 worden voorzien voor de oprichting van de T2 Campus in Genk. Ook de in het kader van het SALK voorziene korte termijn acties ten belope van 2 miljoen lopen af in 2017.

Conform het decreet van 17 februari 2012 betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen (hoofdstuk 4) dient er om de vier jaar een overheidsopdracht uitgeschreven te worden met een ondersteuningsorgaan ten behoeve van de sociale economie. Gezien de bestaande opdracht afloopt in 2016 wordt er in 2017 en 2021 4 miljoen euro aan eenmalige beleidskredieten voorzien.

De competitiviteitsprovisie van 125 miljoen euro die afgesproken was bij de formatiebesprekingen worden voorzien vanaf 2017.

3.2.2.8. *Landbouw en Visserij*

In dit beleidsdomein doen zich geen wijzigingen voor afgezien van het inflatie-effect.

3.2.2.9. *Leefmilieu, Natuur en Energie*

Wat Aquafin betreft, is er vanaf 2017 een stijging waar te nemen van de betoelaging ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 die oploopt tot 57,1 miljoen euro in het begrotingsjaar 2021. Deze stijging is te wijten aan twee oorzaken. Ten eerste stijgen de facturaties van de opleveringen jaar na jaar ten gevolge van de investeringen in zowel nieuwe infrastructuur als in de optimalisatie van de reeds bestaande infrastructuur. Ten tweede stijgen de werkingskosten rekening houdend met een endogene groei van 2%, een stijging van de energie-index, een efficiëntiewinst van 1,5% en een stijging van het aantal patrimoniumeenheden en de hoeveelheid vuilvracht.

Bij de begrotingsopmaak 2016 werd er bovenop de reeds toegekende 5 miljoen euro een extra bedrag van 10 miljoen euro vrijgemaakt voor nieuw beleid in het kader van de Instandhoudingsdoelstellingen met betrekking tot de Europees beschermde habitattypes en vogelsoorten in de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Hiervan wordt bij VLM 7 miljoen euro opgenomen in de kredieten voor herstructureringsmaatregelen, bedrijfsbegeleiding en de uitbouw van de grondenbanken, en 3 miljoen euro in de kredieten van ANB voor natuurbehoud. Dit wordt doorgetrokken in voorliggende meerjarenraming.

De uitgaven van het Klimaatfonds ter financiering van interne klimaatmaatregelen, internationale klimaatfinanciering en de aankoop van emissierechten dalen van 3,2 miljoen euro in 2016 naar 0,8 miljoen euro in 2021 in overeenstemming met de aanrekenbare ontvangsten van de Vlaamse toewijzingsreserve. Er wordt in voorliggende meerjarenraming voorlopig nog geen rekening gehouden met de nog te bepalen ontvangsten en uitgaven vanuit de Belgische veilingopbrengsten.

Bij de begrotingsopmaak 2016 werd een extra bedrag van 60 miljoen euro vrijgemaakt voor subsidies aan de gemeenten voor de aanleg van het rioleringsnetwerk. Vanaf 2017 ramen we een bedrag 128,2 miljoen euro. Voor de financiering van deze investeringsimpuls en de reeds bestaande engagementen worden bijkomende betaalkredieten voorzien die stijgen van 76,3 miljoen euro in 2016 tot 122,9 miljoen euro in 2019 om vervolgens te landen op 119,9 miljoen euro in 2021.

Om een oplossing te bieden aan de problematiek van de certificatenoverschotten, worden bijkomende middelen in het energiefonds voorzien, en dit door een aanpassing van de forfaitaire heffing per afnamepunt. Deze heffing komt in 2017 op kruissnelheid met een geraamde jaarlijkse opbrengst van 492,6 miljoen euro of een stijging met 80,6 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016.

3.2.2.10. *Mobiliteit en Openbare Werken*

De kredieten van VVM – De Lijn nemen tegen 2021 af met 17,2 miljoen euro, voornamelijk een gevolg van het bij formatie afgesproken besparingstraject, wat de afname met 15,75 miljoen euro verklaart. Daarnaast wordt er 1,4 miljoen euro minder voorzien voor rente.

De kredieten van het VIF nemen tegen 2021 af met 12,6 miljoen euro, een gevolg van de bij begrotingsopmaak 2016 besliste afbouw van de nog te honoreren dossiers lasten van het verleden en het wegvallen van éénmalig bij begrotingsopmaak 2016 toegekende kredieten.

Wat betreft de geplande werken behorende tot het Oosterweelproject is in de meerjarenraming de in het financieel plan uitgewerkte kost overgenomen.

Tenslotte wordt er bij het beleidsdomein MOW nog 15 miljoen euro extra uitgetrokken, bestemd voor beschikbaarheidsvergoedingen die op kruissnelheid komen vanaf 2017.

De betaalkredieten in dit beleidsdomein evolueren minder snel dan de beleidskredieten (wat leidt tot een kleiner verschil tussen beide), aangezien de betalingen voor het FFEU verminderen (zie ook beleidsdomein FB).

De beschikbaarheidsvergoedingen voor het project Missing Link A11 komen deze legislatuur op kruissnelheid. Dit leidt tot een versnelling in betaalritme binnen het beleidsdomein..

3.2.2.11. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Vanaf 2017 worden de ontvangsten uit de planbatenheffing ter financiering van het Rubiconfonds en het Grondfonds terug doorgestort.

Het groeipad infrastructuursubsidies in het kader van het grond- en pandendecreet bereikt in 2019 haar piek. Ten opzichte van 2016 nemen de kredieten cumulatief toe met 2,5 miljoen euro tegen 2019. Na deze piek in 2019 nemen de kredieten opnieuw af zodat er in 2021 6,7 miljoen euro minder kredieten nodig zijn dan in 2016.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaams Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF sinds de begrotingsaanpassing 2015 rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Tegen het begrotingsjaar 2021 verlagen de rente-uitgaven hierdoor cumulatief met 21,8 miljoen euro (VMSW) en 29,5 miljoen euro (VWF) ten opzichte van het begrotingsjaar 2016.

Het tijdelijk besparingseffect van de hervorming van de renovatiepremie zoals beslist tijdens de politieke formatie leidt ertoe dat het uitgavenniveau van voor de hervorming zich herstelt in 2018. Dit impliceert een trapsgewijze toename van de kredieten met 30,7 miljoen euro in de begrotingsjaren 2017 en 2018 of 61,4 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2016.

Naar aanleiding van de verdere afronding van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten tegen het begrotingsjaar 2020 cumulatief verlaagd met 14 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2016.

De Vlaamse Regering voorziet tot 2019 jaarlijkse opstappen van 3 miljoen euro aan betaalkredieten ter ondersteuning van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer.

3.2.2.12. Kanselarij en Bestuur

In uitvoering van het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeenteken het Stedenfonds nemen de kredieten tegen het begrotingsjaar 2021 cumulatief toe met respectievelijk 451,3 miljoen euro en 29,6 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2016.

Voor de lokale en provinciale verkiezingen van 2018 worden in de begrotingsjaren 2017 en 2018 respectievelijk 4,5 miljoen euro en 5,3 miljoen euro eenmalig voorzien. Voor de verkiezingen voor het Vlaams, Federaal en Europees Parlement in 2019 wordt in 2019 1,4 miljoen euro voorzien, eveneens eenmalig.

In het kader van het project "Radicaal Digitaal" wordt in 2017 een laatste maal 10 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien.

In 2017 wordt het VAC Brussel in gebruik genomen door het personeel dat momenteel tewerkgesteld is in het Phoenixgebouw. In 2018 gebeurt hetzelfde voor het personeel uit het Boudewijngebouw. Voor de nodige inrichtingswerken (algemeen, meubilair, telefonie, enz.) wordt in 2017 eenmalig 14,2 miljoen euro vrijgemaakt.

Door de hierboven vermelde verhuisbeweging vallen in 2017 (Phoenixgebouw) en in 2018 (Boudewijngebouw) in totaal 12,5 miljoen euro huurkosten weg. Omgekeerd dient er tegen 2018 een huurkost van 8,8 miljoen euro recurrent voorzien te worden voor het VAC Brussel wat een recurrente besparing van 3,7 miljoen euro impliceert.

Zoals afgesproken bij de zesde staatshervorming blijft de federale overheid verantwoordelijk voor de afhandeling van het opgebouwde encours inzake grootstedenbeleid van voor de overheveling van de bevoegdheid. Om deze reden ontvangt Vlaanderen pas in 2020 het volledige betaalkrediet ten belope van 15,3 miljoen euro.

In kader van de renovatie van het Hendrik Consciencegebouw en de uitbreiding van het Depot Vilvoorde worden in 2017 respectievelijk 3,3 miljoen euro en 17,7 miljoen euro aan betaalkredieten eenmalig voorzien. De genoemde investeringen realiseren tegen het begrotingsjaar 2021 een recurrente efficiëntiewinst van 2,7 miljoen euro door o.a. huurkortingen en lagere energie- en onderhoudskosten.

Het krediet van 1 miljoen euro dat bij begrotingsopmaak 2016 eenmalig voorzien werd voor infrastructuurwerken ter verhoging van de veiligheid van de Kazerne Dossin in het licht van terreur- en aanverwante dreigingen, wordt in 2017 geschrapt.

In 2017 loopt de tijdelijke besparing voor het Vlaams Brusselfonds af en kan zij recurrent 3 miljoen euro extra uitgaven doen.

3.2.2.13. Hogere Entiteiten

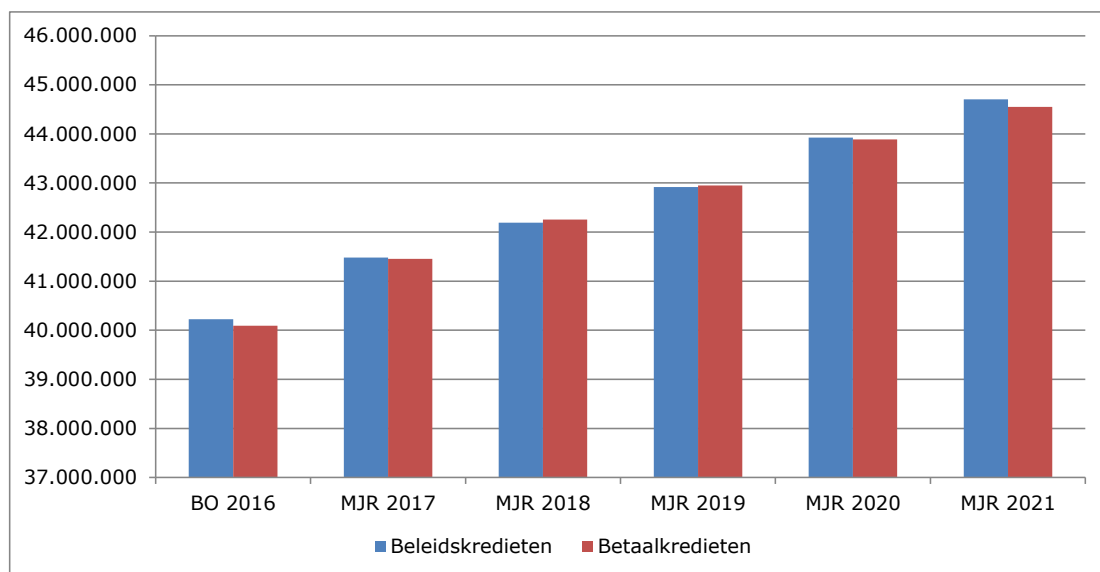
In het begrotingsjaar 2019 wordt 3,5 miljoen euro voorzien voor de kosten die eventuele kabinetswissels met zich meebrengen.

3.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Figuur 3-1 toont aan dat de betaalkredieten vanaf 2018 opnieuw hoger zijn dan de beleidskredieten. Dit wordt voornamelijk verklaard door het op kruissnelheid komen van de voorziene beschikbaarheidsvergoedingen.

Naar het einde van de legislatuur is het verschil tussen beleids- en betaalkredieten terug positief, enerzijds omwille van een aantal eenmalige factoren (zoals de 5-jaarlijkse vastlegging voor het Odysseus-programma) en anderzijds omwille van het feit dat tegen dat moment er terug een genormaliseerde verhouding tussen beleids- en betaalkredieten mogelijk is. Dit betekent dat de beleidskredieten per definitie een stuk boven de betaalkredieten staan, gelet op de werking van betaalkalender enerzijds en de technische onmogelijkheid om elke genomen vastlegging voor 100% uit te voeren anderzijds.

Figuur 3-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

3.2.4. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

In tabel 3-3, resp. 3-4 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden weergegeven.

Tabel 3-3: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Hogere Entiteiten	128.860	129.523	129.866	133.737	130.936	131.500
Financiën en Begroting	2.702.784	2.597.562	2.610.464	2.648.011	2.710.525	2.766.501
Internationaal Vlaanderen	169.909	181.369	148.566	150.270	167.467	169.577
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.682.664	1.625.868	1.671.036	1.670.872	1.685.189	1.766.241
Onderwijs en Vorming	10.966.781	11.216.334	11.379.226	11.615.229	11.967.813	12.267.077
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.021.357	11.365.026	11.562.039	11.797.035	12.114.062	12.386.509
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.177.425	1.196.730	1.190.962	1.195.865	1.208.757	1.221.845
Werk en Sociale Economie	3.696.344	3.870.268	3.912.020	3.979.413	4.073.232	4.165.212
Landbouw en Visserij	187.852	190.788	193.378	196.355	200.063	203.588
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.276.162	1.370.270	1.388.696	1.411.425	1.424.956	1.445.191
Mobiliteit en Openbare Werken	3.110.228	3.510.231	3.690.220	3.712.778	3.743.429	3.568.960
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	753.208	781.731	816.832	811.917	799.044	802.894
Kanselarij en Bestuur	3.350.216	3.443.284	3.498.787	3.595.254	3.701.481	3.811.394
TOTAAL	40.223.790	41.478.985	42.192.093	42.918.163	43.926.955	44.706.491

Tabel 3-4: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Hogere Entiteiten	128.860	129.523	129.866	133.737	130.936	131.500
Financiën en Begroting	2.588.354	2.470.132	2.514.534	2.583.581	2.646.095	2.702.071
Internationaal Vlaanderen	172.525	173.887	174.778	175.773	177.312	178.643
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.542.212	1.572.427	1.604.955	1.644.733	1.662.710	1.688.250
Onderwijs en Vorming	11.011.054	11.291.726	11.416.490	11.640.299	11.970.236	12.256.838
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	10.960.195	11.324.113	11.582.577	11.804.880	12.121.707	12.390.555
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.219.963	1.236.897	1.212.347	1.207.651	1.219.742	1.223.765
Werk en Sociale Economie	3.685.038	3.873.415	3.916.515	3.979.641	4.072.279	4.159.431
Landbouw en Visserij	189.700	192.419	194.667	196.991	200.552	203.895
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.230.842	1.349.200	1.380.230	1.416.230	1.424.991	1.443.648
Mobiliteit en Openbare Werken	3.290.408	3.605.365	3.799.474	3.754.956	3.757.555	3.556.428
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	782.747	799.477	823.820	813.846	800.907	804.127
Kanselarij en Bestuur	3.289.409	3.435.998	3.503.328	3.598.665	3.702.019	3.811.811
TOTAAL	40.091.307	41.454.578	42.253.582	42.950.985	43.887.041	44.550.961

4. HET FINANCIËEL BEHEER

4.1. Evolutie van de geconsolideerde schuld

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietleningen en participaties (esr-8).

4.1.1. *Het begrotingssaldo in ESR-termen*

In 2016 wordt een tekort verwacht van respectievelijk 291,7 miljoen euro (incl. asielcrisis). Voor de periode 2017-2021 wordt vertrokken van de assumptie van een ESR-begrotingsevenwicht exclusief bouwkost Oosterweel waardoor de bruto-geconsolideerde schuld in deze periode hierdoor niet toeneemt.

4.1.2. *Kredietverleningen en participaties*

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten van deze en vorige jaren worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

Het belangrijkste budget in de begroting voor deelnemingen is de verwachte ontvangst ingevolge een gedeeltelijke terugbetaling van de staatssteun door KBC. Gelet op de eerdere berichten die in de pers verschenen zijn dat KBC de Vlaamse overheid volledig zal terug betalen tegen 2017 wordt verwacht dat KBC in 2016 1,5 miljard euro zal terug betalen en in 2017 1 miljard euro (inclusief penalty payment).

Ten tweede zijn er de esr-8 uitgaven van de ministeries. Voor de periode 2017-2021 is op basis van het beschikbare globale budget voor participaties ieder jaar netto 52,7 miljoen euro ingeschreven aan kasuitgaven voor participaties. Naar aanleiding van elke begrotingsronde zal de impact van de participaties op de evolutie van de schuld meer in detail worden geanalyseerd. Zo onder meer welke andere ESR-8 kredieten ingeschreven zijn bij de instellingen die opgenomen zijn in de consolidatieperimeter van de Vlaamse overheid.

Voor het bepalen van de evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld dient uiteraard nog rekening te worden gehouden met de schuldevolutie van VMSW, VWF, bouwkost Oosterweelproject en de toename van de schuld op basis van de overname van de ziekenhuisinfrastructuur.

In de periode 2016-2021 wordt een significante toename van de schuld binnen de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF verwacht van 4,5 miljard euro. De verwachte toename van de schulden in de komende jaren is te wijten aan de verwachte toename van de kredietverstrekking in het kader van het grond- en pandendecreet en de objectieven die daar gesteld zijn. Ook de schulden van BAM zullen in de periode 2016-2021 met 2,5 miljard euro toenemen als gevolg van Oosterweelproject.

Als gevolg van de 6de staatshervorming dienen de openstaande engagementen ten aanzien van de ziekenhuisinfrastructuur (A1/A3) vanaf 2016 opgenomen te worden in de Vlaamse geconsolideerde schuld. Als gevolg hiervan wordt een stijging van de geconsolideerde schuld met 5 miljard euro verwacht in 2016.

Onderstaande tabel 4-1 geeft de verwachte evolutie van de geconsolideerde schuld weer in de periode 2016-2021.

Tabel 4-1: Verwachte evolutie geconsolideerde schuld periode 2016-2021 (in duizend euro)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Esr-resultaat (excl. bouwkost Oosterweel)	291.696	0	0	0	0	0
ESR-8 ontvangsten	-1.739.494	-1.000.000	0	0	0	0
ESR-8 uitgaven	757.760	52.700	52.700	52.700	52.700	52.700
VMSW	948.603	844.282	798.850	749.711	672.741	618.766
VWF	300.378	298.988	208.983	127.142	112.165	81.315
Ziekenhuis-infrastructuur	4.963.206	0	0	0	0	0
Bouwkost Oosterweel	0	390.206	583.432	605.532	631.142	457.474
Totaal	5.522.149	586.176	1.643.965	1.535.085	1.468.748	1.210.255

Eind 2016 bedraagt de verwachte geconsolideerde schuld 25,8 miljard euro (zie algemene toelichting bij de begrotingsopmaak 2016). Verwacht wordt dat de geconsolideerde schuld in de periode 2017-2021 met ongeveer 6,4 miljard euro zal toenemen tot 32,2 miljard euro.

4.2. De geconsolideerde activa van de Vlaamse overheid

De evolutie van de geconsolideerde schuld kent een stijgende trend de komende jaren. Tegenover deze schuldtoename staat met uitzondering van mogelijke ESR-begrotingstekorten ook een actief. Om de geconsolideerde schuld te kaderen ten opzichte van deze activa wordt hieronder een methodologie toegelicht om duidelijk te maken over welke activa de Vlaamse overheid beschikt en dan ook mee in rekening kan nemen tegenover deze geconsolideerde schuld. We baseren ons hiervoor op de activa zoals eind

2014 gekend. Voorliggende oefening betreft een eerste snelle analyse van de geconsolideerde activa en behoeft nog verdere verfijning.

Er worden twee types van activa gedefinieerd. Het betreft enerzijds gemeenschapsgoederen en anderzijds bedrijfsmatige omzetbare activa. Voor de definitie van beide wordt teruggegrepen naar de indeling gebruikt bij de definiëring van actief bij de BBC voor de lokale besturen:

- De gemeenschapsgoederen. Dit zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening minder ontvangsten genereert dan de uitgaven die nodig zijn om deze activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Deze activa worden beschouwd als enkel vermarktbaar met structureel verlies van de actuele boekwaarde
- Daarnaast zijn er de bedrijfsmatige omzetbare activa, waarin ook twee types vervat zitten:
 - Dit zijn financiële vaste en vlottende activa, met name de kasmiddelen of activa waarvan het effectief de bedoeling is dat deze terug in kasmiddelen worden omgezet (bijvoorbeeld verstrekte lening). Deze activa zijn direct inzetbaar zonder structureel verlies ten aanzien van de actuele boekwaarde. Met andere woorden staat tegenover de stijging van de schulden in de sociale huisvesting ook een groeiend aantal leningen die worden verstrekt aan een sociale ontleners of sociale huisvestingsmaatschappij (=ESR-8-uitgave), een evenwaardig actief.
 - Daarnaast zijn er de bedrijfsmatige materiële vaste activa: dit zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening voldoende ontvangsten genereert om de uitgaven te compenseren die nodig zijn om die activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Vooral bedrijfsmatige materiële vaste activa zijn vermarktbaar en zouden met andere woorden kunnen gebruikt worden om schulden mee te helpen aflossen. Concreet voorbeeld van deze bedrijfsmatige materiële activa is het Oosterweelproject, waarbij een terugverdienmodel op basis van tolheffing van toepassing is. Tegenover de toename van de schuld naar aanleiding van dit project, staat m.a.w. een minstens evenwaardig actief.

Om te bepalen hoeveel activa in rekening worden gebracht wordt er verder een onderscheid gemaakt in de mate waarin de Vlaamse overheid eigenaar is van de entiteit. Hier worden twee verschillende groepen van entiteiten afgeleid:

- Groep 1 : Schulden van entiteiten met 100% aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.
- Groep 2 : Schulden van entiteiten met gedeeltelijk of geen aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.

Voor deze twee groepen berekenen we de hoegrootheid van de 2 types van activa, volgens onderstaande redenering:

- Groep 1: Activa kunnen allemaal ingebracht worden om schulden te helpen aflossen (ook voor schulden van andere deeltentiteiten). Activa zitten immers onder de directe invloedssfeer van de Vlaamse overheid.
- Groep 2: Bedrag aan activa wordt in eerste instantie beperkt tot de schuld van de betrokken entiteit. In tweede instantie wordt voor het "overschot" aan activa rekening gehouden met het "aandeelhouderpercentage" dat de Vlaamse overheid in de betrokken entiteit heeft. Daarbij worden volgende formules toegepast.
 - a. Indien activa (X) < schuld (Y) => 100% in rekening brengen van het actief (actief = X)
 - b. Indien activa (X) > schuld (Y) => activa is gelijk aan de geconsolideerde ESR-schuld verhoogd met het surplus aan activa die er ten opzichte van de schuld is voor x% van het aandeelhouderschap (actief = $Y + ((X - Y) * \% \text{aandeelhouderschap})$).

Als bovenstaande methodologie wordt toegepast op de activa 2014 krijgt men onderstaand resultaat weergegeven in tabel 4-2.

Tabel 4-2: Overzicht geconsolideerde activa 2014 (in duizend euro)

Groep	Gemeenschapsgoederen	bedrijfsmatig omzetbare activa
Groep 1	32.758.707	16.265.659
Groep 2	1.336.919	4.325.136
Totaal	34.095.626	20.590.795

Zoals hierboven gesteld zal de toename van de schuld in de periode 2015-2021 grotendeels te linken zijn aan de evolutie van bedrijfsmatig omzetbare activa. Meer bepaald betreft het ofwel ESR-8-uitgaven omwille van kredietverstrekking of participaties ofwel aan bedrijfsmatig materieel vast actief omwille van het Oosterweelproject.

5. HET VORDERINGENSALDO

Uit Tabel 5-1 blijkt dat de Vlaamse regering na toepassing van de mechanismen van de herziene Bijzondere Financieringswet, bij het voeren van een constant beleid voor de huidige en nieuwe bevoegdheden, rekening houdend met de effecten van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en na het verder op kruissnelheid brengen van de structurele besparingen die in kader van het regeerakkoord en de begrotingsopmaak 2016 werden afgesproken, in 2017 over een positieve beleidsruimte zal beschikken 254 miljoen euro. In 2018 wordt deze beleidsruimte negatief ten belope van 357 miljoen euro ingevolge de herrekening van de autonomiefactor en de bijstelling van het referentiebedrag van de fiscale uitgaven (cfr 2.2.2. van hoofdstuk 2 MIDDELENBEGROTING) om dan opnieuw positief te evolueren naar 982 miljoen euro in 2019 en verder oplopend naar 2.097 miljoen euro in 2021.

De methode voor de berekening van de onderbenutting is ongewijzigd gebleven ten aanzien van de begrotingsaanpassing 2015.

Voor de onderbenutting gaan we uit van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de jaren laatste 2 jaren (i.c. begrotingsjaren 2013 en 2014) waarbij we enkele correcties toepassen voor éénmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed en passen dit percentage vervolgens toe op de beschikbaar gestelde betaalkredieten exclusief de kredieten voor bevoegdheden die zijn overgekomen in het kader van de 6de staatshervorming

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd worden.

Een eerste correctie betreft een correctie met betrekking tot het aanrekeningsmoment van de emissierechten. Gelet op de methodiek van het INR, die gebaseerd is op de Eurostat Manual, kunnen de ontvangsten uit de nieuwkomersreserve immers pas ESR-aanrekenbaar worden op basis van de inlevering van de emissierechten door de exploitanten.

In het licht van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en de invoering van het ESR 2010 heeft het INR tevens een aantal PPS-constructies en alternatieve financieringsprojecten geconsolideerd. Voor een gedetailleerde beschrijving van deze tweede categorie van correcties verwijzen we naar de Algemene Toelichting bij de Algemene Uitgavenbegroting 2016 [stuk 13 (2015-2016) Nr. 1], Hoofdstuk 6.

Het totaal effect van voormelde herklasseringen in het kader van het verstrengd Europees begrotingstoezicht wordt positief vanaf het begrotingsjaar 2017 omdat de positieve correctie ten belope van de jaarlijkse kapitaalscomponent binnen de beschikbaarheidsvergoeding/gebruikstoelage m.b.t. de opgeleverde projecten groter wordt dan de met toepassing van het ESR 2010 jaarlijks aan te rekenen bouwkosten.

De voorbereidings- en bouwfase van het Oosterweelproject zijn in voorliggende meerjarenraming eveneens geïntegreerd. De uitgaven tijdens de bouwfase worden evenwel niet mee opgenomen in het bepalen van de beschikbare beleidsruimte en dit omwille van het feit dat de bouw van de Oosterweelverbinding als een zichzelf terugbetalende investering kan worden beschouwd.

Tabel 5-1: Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2017-2021 (in duizend euro)

Tabel 5-1: Vorderingsaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2017-2021 (in duizend euro)

	ESR-effect	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Algemene begroting Vlaamse ministeries (excl. Titel III)							
Ontvangsten	+	39.394.408	39.914.227	38.997.865	40.923.690	42.024.258	43.403.466
Uitgaven	-	-41.255.671	-42.529.639	-43.259.988	-43.904.698	-44.821.004	-45.471.207
Begrotingsaldo Vlaamse ministeries (excl. Titel III)	=	-1.861.263	-2.615.412	-4.262.123	-2.981.008	-2.796.746	-2.067.741
Ontvangsten	+	39.394.408	39.914.227	38.997.865	40.923.690	42.024.258	43.403.466
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	-1.527.233	-1.020.233	-24.233	-24.233	-24.233	-24.233
Dotaties van instellingen behorende tot de consolidatiekring	-	-9.918	-10.127	-10.300	-10.476	-10.656	-10.839
Correctie aanrekening ontvangsten	+/-						
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	=	37.857.257	38.883.867	38.963.332	40.888.981	41.989.369	43.368.394
Uitgaven	-	41.255.671	42.529.639	43.259.988	43.904.698	44.821.004	45.471.207
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	+	-1.895.035	-1.798.258	-1.726.567	-1.661.293	-1.635.995	-1.625.995
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatiekring	+	-8.624.141	-9.123.201	-9.403.496	-9.433.095	-9.502.078	-9.377.947
Aflossingen schuld (esr code 9)	+	-1.306.814	-1.306.814	-1.306.814	-1.306.814	-1.306.814	-1.306.814
VEK buffer		-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Rente-uitgaven	-	-111.964	-123.436	-160.704	-231.780	-301.762	-371.656
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven algemene begroting	=	29.217.717	30.077.931	30.562.407	31.171.716	31.974.355	32.688.795
ESR-gecorrigeerd primair saldo Vlaamse ministeries (1)	=	8.639.540	8.805.936	8.400.925	9.717.265	10.015.014	10.679.599
Begrotingen te consolideren instellingen							
Ontvangsten	+	16.779.093	17.261.856	17.291.092	17.291.494	17.375.478	17.267.198
Leningen	-	-2.222.601	-2.125.984	-2.054.294	-1.989.020	-1.963.722	-1.953.722
Deelnemingen en kredietverleningen	-	-806.520	-912.142	-968.402	-1.013.559	-1.079.146	-1.098.348
Dotaties van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	-8.743.451	-9.243.268	-9.523.563	-9.553.162	-9.622.145	-9.498.014
Interne verrichtingen	-	-3.110.007	-3.056.250	-2.850.400	-2.840.328	-2.816.384	-2.818.952
ESR gecorrigeerde ontvangsten	=	1.896.514	1.924.211	1.894.433	1.895.425	1.894.081	1.898.162
Uitgaven	-	16.779.093	17.261.856	17.291.092	17.291.494	17.375.478	17.267.198
Aflossingen	+	-926.975	-994.043	-983.954	-1.015.241	-1.051.725	-1.056.833
Deelnemingen en kredietverleningen	+	-2.271.959	-2.257.859	-2.279.609	-2.308.209	-2.308.109	-2.308.109
Dotaties aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	+	-131.502	-133.504	-136.033	-139.415	-141.848	-142.031
Interne verrichtingen	+	-2.687.031	-2.623.239	-2.361.025	-2.281.141	-2.262.871	-2.269.713
Rente-uitgaven	-	-319.733	-309.192	-305.426	-289.958	-274.707	-268.389
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven incl FFEU	=	10.441.893	10.944.020	11.225.045	11.257.530	11.336.217	11.222.122
ESR-gecorrigeerd primair saldo te consolideren instellingen (2)	=	-8.545.379	-9.019.809	-9.330.612	-9.362.105	-9.442.136	-9.323.960
ESR-gecorrigeerd primair saldo (1) + (2)	=	94.161	-213.873	-929.687	355.160	572.878	1.355.640

	ESR- effect	BO 2016	MJR 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
ESR- gecorrigeerd primair saldo (1) + (2)	=	94.161	-213.873	-929.687	355.160	572.878	1.355.640
Onderbenutting	+	402.960	426.260	438.804	449.754	464.450	474.873
Gecorrigeerd primair saldo	=	497.121	212.387	-490.883	804.914	1.037.328	1.830.513
Rente-uitgaven	-	431.697	432.627	466.130	521.738	576.469	640.045
Gecorrigeerd vorderingsaldo	=	65.424	-220.240	-957.012	283.176	460.859	1.190.468
ESR-correctie ontvangsten emissierechten	+	3.216	2.336	1.730	1.305	1.007	804
Correctie Zorgfonds (t.o.v. toelage)	+/-	-578					
Correctie ESF-agentschap (t.o.v. toelage)	-	-11.000					
TOTAAL Effect ESR correcties		-8.362	2.336	1.730	1.305	1.007	804
Voorziena bouwuitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen	-	-540.573	-214.028	-42.512	-9.575	320	4.102
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	-	-92.572	87.092	91.187	94.946	98.865	102.949
rollend fonds PMV	-	-346	-346	-346	-346	-346	-346
positieve correctie Amoras	+	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700
De Lijn Stelplaats Tongeren	+	168	168	168	168	168	168
Brabo 1	+	1.276	1.432	1.559	1.704	1.820	1.820
Livan	+	2.742	2.742	2.742	2.742	2.742	2.742
VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	+	4.392	4.680	4.968	5.256	5.544	5.832
jeugdverblijfinfrastructuur	-						
Ziekenhuisinfrastructuur	+	177.855	180.680	6.616	46.726	336.377	341.377
Sluis Terneuzen	+	49.600	14.500	-54.500	-54.500	-54.500	-15.500
VAC Brussel	+	44.000					
TOTAAL Effect verstrengd begrotingstoezicht	-	-348.758	81.619	14.583	91.821	395.689	447.844

Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht incl. uitgaven asielcrisis	=	-291.696	-136.285	-940.700	376.302	857.555	1.639.115
éénmalige uitgaven asielcrisis	+	120.830					
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht excl. uitgaven asielcrisis	=	-170.866	-136.285	-940.700	376.302	857.555	1.639.115
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht incl. Oosterweel		-291.696	-136.285	-940.700	376.302	857.555	1.639.115
Rente m.b.t. bouwkost Oosterweel			2.206	14.982	37.782	64.042	89.074
Bouwkost Oosterweel			388.000	568.450	567.750	567.100	368.400
Weglaten totale bouwkost Oosterweel		0	390.206	583.432	605.532	631.142	457.474
Vorderingensaldo		-291.696	253.922	-357.267 (*)	981.833	1.488.697	2.096.589

(*) Gelet op de eenmalige negatieve herrekening van ontvangsten met betrekking tot opcentiemen, fiscale uitgaven en overgangsmechanisme ten belope van - 854,7 miljoen euro in 2018, vertoont dat begrotingsjaar een tekort van -357 miljoen euro. Dit is een eenmalige problematiek, waarbij de negatieve afrekening voor de gewesten in 2018 eveneens een eenmalige meerontvangst betekent voor de federale overheid. Om aan deze problematiek het hoofd te bieden, gaat de Vlaamse regering er van uit dat naar aanleiding van de opmaak van het stabiliteitsprogramma 2016-2019, het principe zoals beschreven op p. 11 van het huidige stabiliteitsprogramma 2015-2018 opnieuw toegepast zal worden. Meer concreet betekent dit dan ook dat naar aanleiding van de vaststelling van het nieuwe normpad een correctie voor de niet-recurrente effecten van de herziening van de ontvangsten die voortkomen uit de fiscale autonomie van de Gewesten zal worden toegepast.